

**Biuro Planowania Przestrzennego i Planowania Inwestycji
w Skierniewicach**

96-100 Skierniewice, Pl. św. Floriana 9

tel. (46) 832 57 74

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

SPORZĄDZONA NA POTRZEBY

**MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA SKIERNIEWICE**

- obszar położony przy ulicach: Mazowieckiej i Unii Europejskiej

Autorki prognozy: Bogumiła Dąbrowska

Uprawniona do sporządzenia prognoz
na podstawie art. 74a ust.2. pkt 1 lit. b
i pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r.
o udostępnianiu informacji o środowisku i jego
ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie
środowiska oraz o ocenach oddziaływania na
środowisko.

Agnieszka Caban

Uprawniona do sporządzenia prognoz
na podstawie art. 74a ust.2. pkt 1 lit. b
ustawy z dnia 3 października 2008 r.
o udostępnianiu informacji o środowisku i jego
ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie
środowiska oraz o ocenach oddziaływania na
środowisko.

Opracowanie graficzne: Michał Ziębiński

lipiec 2018 r.

Spis treści

I.	Informacje ogólne.....	3
1.	Przedmiot opracowania	4
2.	Cel i zakres prognozy.	5
3.	Materiały wejściowe wykorzystane przy sporządzaniu prognozy.	5
4.	Podstawowe przepisy prawne.....	5
5.	Metoda zastosowana przy sporządzeniu prognozy.....	6
6.	Charakterystyka zagospodarowania i użytkowania terenów objętych projektem planu miejscowego.	7
II.	Rozpoznanie, charakterystyka stanu oraz funkcjonowania środowiska.....	7
III.	Ustalenia projektu miejscowego projektu planu.....	31
IV.	Przewidywane skutki wpływu ustaleń projektu planu na środowisko oraz na cele i przedmiot ochrony Obszaru Natura 2000 z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy.....	33
V.	Potencjalne zmiany w środowisku przy dotychczasowym użytkowaniu.....	42
VI.	Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, krajowym i lokalnym, istotne z punktu widzenia projektowanego planu oraz sposoby, w jakich zostały one uwzględnione podczas opracowywania projektu planu.....	42
VII.	Ocena rozwiązań mających na celu zapobieganie ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogące być rezultatem realizacji planu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz na integralność tego obszaru.....	46
VIII.	Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień planu miejscowego oraz częstotliwość jej przeprowadzania....	47
IX.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym.	47
X.	Wnioski końcowe.....	50

I. Informacje ogólne

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko wykonana w celu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sporządzonego dla fragmentu miasta Skierniewice położonego przy ulicach: Mazowieckiej i Unii Europejskiej.

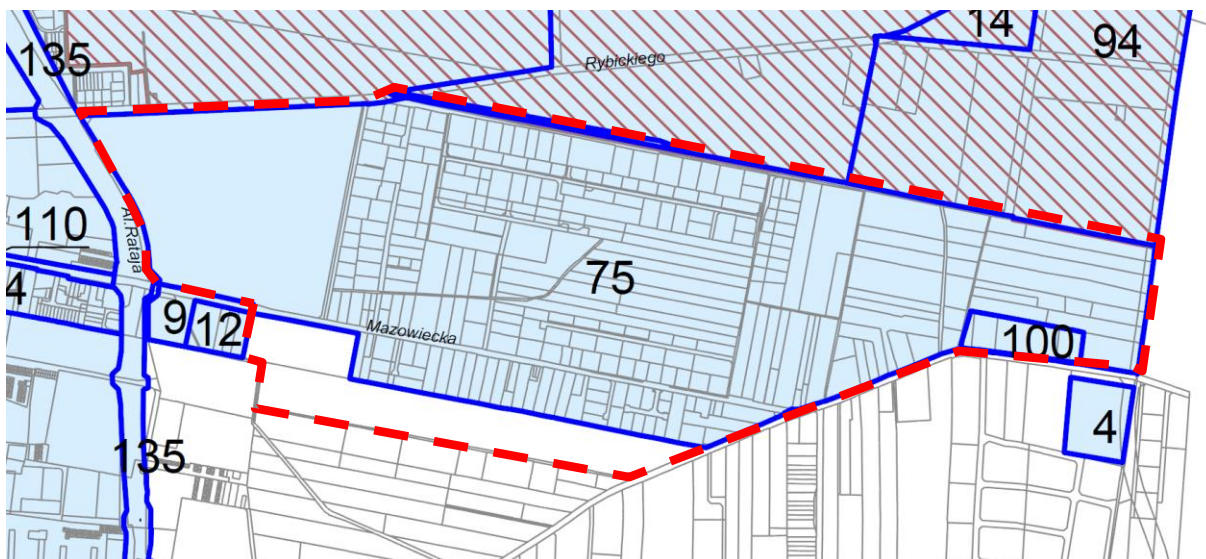
O potrzebie sporządzenia planu zadecydowała Rada Miasta Skierniewice w uchwale Nr L/64/2018 z dnia 24 maja 2018 r.

W obrębie obszaru opracowania obowiązują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone w 2010 r. i w 2013 r. zatwierdzone:

- uchwałą Nr LXV/21/10 Rady Miasta Skierniewice z dnia 5 marca 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - fragment miasta Skierniewice, położony w rejonie ulic: S. Rybickiego, M. Rataja, Mazowieckiej, Miedniewickiej, Unii Europejskiej i Miłej (Dz. Urz. Województwa Łódzkiego Nr 118, poz. 933),
- uchwałą Nr XL/74/2013 Rady Miasta Skierniewice z dnia 5 lipca 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - fragment miasta Skierniewice, położony przy ulicy Miedniewickiej dotyczące obszaru objętego niniejszym planem miejscowym (Dz. U. Województwa Łódzkiego z dnia 23 sierpnia 2013 r. poz. 4093).

Projekt planu miejscowego sporządzony został w celu umożliwienia realizacji zabudowy produkcyjno-usługowej w obrębie nieruchomości rolnych zlokalizowanych w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej oraz w celu zaktualizowania przebiegu linii rozgraniczających poszczególnych terenów (w tym dróg), w związku z doposażeniem obszaru osiedla mieszkaniowego w infrastrukturę techniczną. Przebieg linii rozgraniczających dróg ustalono według przyjętej koncepcji budowy infrastruktury technicznej na terenie osiedla mieszkaniowego. Ponadto powodem podjęcia prac nad nowelizacją planu miejscowego jest rezygnacja z zapisu dotyczącego „zakazu wznoszenia w obrębie jednej działki budowlanej, więcej niż jednego budynku mieszkalnego jednorodzinnego”. Wobec stanu istniejącego (40 działek, na których znajduje się więcej niż jeden budynek, co stanowi 14% wszystkich działek w tym obszarze, w tym 8 działek, na których znajduje się więcej niż jeden budynek mieszkalny, co stanowi 3%, zachodzi potrzeba zmiany ww. zapisu.

Opracowaniem objęto również teren Rodzinnego Ogrodu Działkowego znajdującego się w sąsiedztwie ulicy Miedniewickiej. Dotychczas obszar ten nie posiadał miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rys.1. Fragment mapy ewidencyjnej miasta Skierniewice. Numeracja wskazuje obszary posiadające plany miejscowe. Linia przerywaną wskazano obszar objęty projektem planu.

Projekt planu zachowuje ustalenia obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Skierniewice - II edycja, objętego uchwałą Nr XXIII/42/2016 z dnia 7 kwietnia 2016 r.

1. Przedmiot opracowania

Podstawą opracowania prognozy jest art. 51 ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199, poz. 1227). Prognoza stanowi załącznik do ww. projektu planu i stanowi realizację zapisów art. 17 pkt 4. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073, poz. 1566) w związku z art. 51. ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 810, poz. 1089).

Do każdego planu zagospodarowania przestrzennego sporządza się prognozę oddziaływania skutków ustaleń projektu planu na środowisko naturalne, uwzględniając ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.

Projekt planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko poddaje się opiniowaniu przez właściwe organy.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej prognozie został uzgodniony zgodnie z art. 53 ww. ustawy z właściwymi organami tzn.

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo znak: WOOŚ.411.203.2018.AJa z dnia 2.07.2018 r.),
- Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Skierniewicach (pismo znak: PSSE.ZNS.470.08.Rp.18 z dnia 18.07.2018 r.).

Ponadto organ opracowujący projekt dokumentu poprzez wyłożenie go do publicznego wglądu daje możliwość zapoznania się społeczeństwu z dokumentem planistycznym, a tym samym wniesienia uwag i wniosków do projektu planu.

Narzędziem dokumentem wspomagającym prognozę jest Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe sporządzone dla obszaru położonego w rejonie ulic: Mazowieckiej i Unii Europejskiej, które stanowi podstawowe źródło informacji faktograficznej o środowisku,

a w szczególności o tych jego cechach, które mają zasadniczy wpływ na rozwiązania planistyczne obszaru opracowania.

2. Cel i zakres prognozy

Celem prognozy jest określenie stanu funkcjonowania środowiska oraz wpływu i zakresu potencjalnych zmian w środowisku i warunków życia człowieka, jakie mogą nastąpić w wyniku ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz przedstawienie rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywny wpływ na środowisko, spowodowany realizacją ustaleń zawartych w planie.

Zgodnie z art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, prognoza oddziaływania na środowisko stanowi element procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaganej dla projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Analiza przekształceń środowiska prowadzona równolegle z pracami planistycznymi, daje możliwość wpływu na ostateczny zakres ustaleń planu. Wszystkie zawarte w niej wnioski i zalecenia opierają się na zasadach logicznego wnioskowania i prawdopodobieństwa.

Prognoza oddziaływania na środowisko obejmuje kompleksową ocenę warunków biotycznych i abiotycznych środowiska naturalnego, przy uwzględnieniu jego aktualnego stanu i odporności na zmiany antropogeniczne oraz wpływu na środowisko sposobu użytkowania terenu, ponadto określa wpływ i zakres potencjalnych zmian i przedstawia rozwiązania eliminujące lub ograniczające negatywny wpływ na środowisko spowodowany realizacją ustaleń zawartych w planie.

3. Materiały wejściowe wykorzystane przy sporządzeniu prognozy

Niniejsza prognoza sporządzona została w oparciu o następujące materiały wejściowe:

- uchwałę Nr L/64/2018 z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – fragment miasta Skierniewice położony przy ulicach: Mazowieckiej i Unii Europejskiej,
- Zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Skierniewice II edycja – Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXIII/42/2016 Rady Miasta Skierniewice z dnia 7 kwietnia 2016 r.,
- Opracowaniem ekofizjograficznym podstawowym sporządzonym do Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Skierniewice – II edycja (tekst opracowania wraz z planszami tematycznymi), 2016 r.,
- Opracowaniem ekofizjograficznym podstawowym sporządzonym dla obszaru położonego w rejonie ulic: St. Rybickiego, M. Rataja, Mazowieckiej, Miedniewickiej, Unii Europejskiej i Miłej, MPU w Skierniewicach, 2008 r.
- Programem Ochrony Środowiska miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024,
- obowiązującymi planami miejscowymi w obszarze opracowania,
- powszechnie dostępnymi publikacjami o stanie środowiska terenu miasta i regionu (raporty odpowiednich służb państwowych),
- aktami i przepisami prawa dot. ochrony środowiska, ochrony przyrody w tym krajobrazu.

4. Podstawowe przepisy prawne

Podstawę prawną dla proponowanych w prognozie działań ochronnych stanowi obecnie ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na

środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) oraz ustawy szczegółowe i przepisy wykonawcze do podanych poniżej ustaw:

- Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska,
- Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody,
- Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

5. Metoda zastosowana przy sporządzaniu prognozy

„Prognoza oddziaływania na środowisko” jest kameralnym opracowaniem autorskim, sporządzonym w oparciu o dostępne materiały tj. publikacje, dokumenty, raporty i inne opracowania.

Przyjęta w niniejszym dokumencie metoda opracowania, podyktowana była następującymi przesłankami:

- we wstępnym etapie prac nad planem, zapoznano się z opracowaniem ekofizjograficznym podstawowym sporządzonym dla obszaru położonego w rejonie ulic: St. Rybickiego, M. Rataja, Mazowieckiej, Miedniewickiej, Unii Europejskiej i Miłej, MPU w Skierniewicach, 2008 r.,
- w prognozie przeprowadzono analizę porównawczą uwarunkowań ekofizjograficznych z przyjętymi w ustaleniach projektu planu regulacjami dotyczącymi ochrony środowiska,
- ramowy zakres prognozy określony został ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej prognozie został uzgodniony zgodnie z art. 53 ww. ustawy z właściwymi organami tzn. Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym,
- zakres opracowania określony został charakterem ustaleń planu oraz skalą rysunku planu.

Za wiodące zasady sporządzenia dokumentu prognozy uznano:

1. prognoza ma oceniać skutki wpływu ustaleń planu na środowisko, czyli określać wpływ wynikający z przeznaczenia terenów na określone rodzaje użytkowania oraz z określenia warunków zagospodarowania tych obszarów,
2. ustalenia planu dotyczą konkretnej rzeczywistości obejmującej środowisko o zróżnicowanej wartości (specyficznych dla tego miejsca cechach i wartościach) wraz z istniejącym zainwestowaniem i użytkowaniem, które na to środowisko oddziałuje negatywnie, stwarzając zagrożenia lub pozytywnie, stanowiąc szansę dla istniejących zasobów środowiska,
3. istota prognozy zawiera się w ocenie na ile ustalenia planu pozwolą na zachowanie istniejących wartości zasobów środowiska, na ile wzbogacą lub odtworzą obniżone lub zdegradowane wartości oraz w jakim stopniu ustalenia planu mogą spotęgować istniejące zagrożenia, mogą osłabić te zagrożenia lub stwarzają możliwość pojawienia się nowych szans dla ukształtowania, jakości środowiska,
4. prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami planu, a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki, jakie niesie za sobą realizacja ustaleń planu na poszczególne komponenty środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, ekosystemy, krajobraz a także na ludzi i dobra materialne oraz dobra kultury.

6. Charakterystyka zagospodarowania i użytkowania obszaru objętego projektem planu miejscowego i jego otoczenia

Obszar objęty projektem planu obejmuje fragment miasta Skierniewice znajdujący się we wschodniej części miasta, w sąsiedztwie ulic: Mazowieckiej, Unii Europejskiej i Miłej.

Powierzchnia obszaru opracowania wynosi ok. 72,5 ha. Zagospodarowanie przedmiotowego obszaru zdominowały dwie różne funkcje: rolnicza i mieszkaniowa. Rolnicze użytkowanie gruntów związane jest z własnością gruntów Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach oraz osób prywatnych (teren rolniczy w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej).

Obszar obejmuje teren osiedla mieszkaniowego z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, teren rolniczy będący w użytkowaniu Instytutu Ogrodnictwa, Rodzinny Ogród Działkowy - nie posiadający planu miejscowego oraz obszar rolniczy na północ od ul. Miedniewickiej i na południe od zakładów produkcyjnych zlokalizowanych przy ul. Rybickiego.

W obrębie osiedla mieszkaniowego znajdują się jednorodzinne budynki mieszkalne wolnostojące. W pasie przyulicznym ulicy Miedniewickiej występuje zabudowa siedliskowa i mieszkaniowa jednorodzinna. Na zapleczu tej zabudowy znajdują się tereny pól uprawnych oraz łąk. Tereny rolnicze są zmeliorowane. Na rysunku planu wskazano granicę obszaru zmeliorowanego.

Zabudowa wyposażona jest w podstawowe media infrastruktury technicznej: wodociąg, kanalizację sanitarną, sieć elektroenergetyczną wraz ze stacjami transformatorowymi, telekomunikacyjną oraz gaz. W obrębie terenów rolniczych i osiedla funkcjonują rowy, które służą odwodnieniu przedmiotowych terenów. Rowy te wchodzi w skład miejskiej sieci kanalizacji deszczowej tj. układu odprowadzania wód deszczowych z obszaru planu i terenów sąsiednich. Odbiornikiem wód w przypadku rowu melioracyjnego będącego w zasobach RZGW jest rzeka Rawka. W obrębie obszaru opracowania, na kierunku północ – południe przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne – linia 110 kV i 15 kV.

Część obszaru objętego niniejszym planem, wskazana na rysunku planu właściwą granicą, położona jest w strefie „C” ochrony uzdrowiskowej Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Skierniewice - Maków.

II. Rozpoznanie, charakterystyka stanu oraz funkcjonowania środowiska

Charakterystyka elementów przyrodniczych środowiska dla obszaru opracowania stanowi wyciąg z opracowania ekofizjograficznego podstawowego sporządzonego dla przedmiotowego obszaru oraz z Opracowania ekofizjograficznego podstawowego sporządzonego do Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Skierniewice - II edycja.

1. Warunki geomorfologiczne i hipsometryczne

Skierniewice położone są na północnym skraju Wysoczyzny Łódzkiej, w środkowo północnej części makroregionu Wzniesień Łódzkich (symbol mezoregionu 318.82 wg podziału fizyczno - geograficznego Polski Kondrackiego i Rychlinga - Atlas RP, 1993 [1.6.19.).

Krajobraz nizinny, równinny, peryglacyjny. Makrorzeźba terenu to zdenudowana równina polodowcowa w obszarze staroglacjalnym, w obszarze pedymentu wysoczyzny polodowcowej.

Rzeźbę miasta urozmaicają doliny rzeki Rawki, Łupi-Skierniewki i Pisi-Zwierzyniec.

Na terenie miasta można wyróżnić pięć zasadniczych jednostek morfologicznych:

- **wysoczną morenową plejstoceńską** wyniesioną na wysokość 112-138 m n.p.m., rozciętą dolinami rzeczny rzeki Rawki, Łupi i Pisi. W granicach miasta wyróżnić można dwa odrębnie położone płaty wysoczyzny - zachodni i wschodni rozcięte doliną rzeki Łupi. Wschodni płat wysoczyzny jest niżej położony i kształtuje się na wysokości od 135 m n.p.m. w części południowo - zachodniej do 122 m n.p.m. w części północno zachodniej. W rejonie ulicy Zwierzynieckiej i Nowomiejskiej obszar tego płata tworzy niewielką kulminację na rzędnej niewiele przekraczającej 130 m n.p.m., z generalnym spadkiem w kierunku północno-zachodnim.

Zachodni płat wysoczyzny jest powierzchniowo największy. Jego wysokość nad poziomem morza kształtuje się od 135 m do 112 m. Spadki występują od południowego zachodu w kierunku północnym. Oba te obszary zachowują charakter raczej równiny.

- **obszar stożków napływowych i pokryw akumulacyjnych** w części południowo-zachodniej miasta. Ukształtowały się w obszarze stoku wysoczyzny w wyniku erozyjno-akumulacyjnej działalności pra Łupi i pra Zwierzyńca. Stanowią łagodnie podnoszące się do poziomu wysoczyzny - płaszczyzny akumulacyjne /piaszczysto - żwirowe/. Rzędne tych terenów w granicach miasta wahają się od 127 m n.p.m. do 135 m n.p.m.

- **dolina rzeki Łupi- Skierniewki wraz z tarasami, zalewowym i nadzalewowym.** Dolina ta jest wąska i ostro się wcina w wysoczyznę. Prawa krawędź doliny jest bardziej stroma tworząc miejscami skarpę o wysokości od 6,0 do 8,0m. Lewa krawędź jej jest znacznie łagodniejsza. W obrębie miasta można wyodrębnić dwa poziomy tarasów rzeki - zalewowy i nadzalewowy. Taras zalewowy położony jest na wysokości od 110 do 125 m n.p.m. , a jego szerokość waha się na obszarze miasta od 20 m /strona północna/ do 325 m /strona południowa/. Poziom tego tarasu wyniesiony jest od 1,0 do 1,5 m nad średni poziom zwierciadła wody w rzece. Zasięg tarasu nadzalewowego , erozyjno-akumulacyjnego jest trudny do oznaczenia w terenie. W południowej części miasta widoczny jest jako płaski pas terenu szeroko rozścielający się po obu stronach rzeki.

- **dolina rzeki Rawki.** Na terenie miasta znajduje się jedynie lewobrzeżna strona tej rzeki. Taras zalewowy jest tutaj bardzo rozległy i sięga do 1 200 m w głąb lądu, jest płaski a jego wysokość bezwzględna waha się od 100 do 110 m n.p.m. Nad poziom średniego zwierciadła wody w rzece wyniesiony jest od 0,5 do 1,0 m. Taras nadzalewowy wyniesiony jest nad poziom tarasu zalewowego o ok. 2,5 m i stanowi wyraźną skarpę.

- **dolina rzeki Pisi - Zwierzyniec.** Na terenie miasta znajduje się tylko prawobrzeżna część odcinka Pisi. Szerokość tarasu zalewowego na terenie miasta waha się od 30 do 100 m, a jego wysokość bezwzględna waha się do poziomu obszaru stożków napływowych.

Obszar opracowania położony jest w obrębie płaskiej wysoczyzny morenowej plejstoceniowej, stanowiącej podstawową formę geomorfologiczną w granicach miasta, a będącą formą przejściową pomiędzy Wzniesieniami Łódzkimi a Równiną Błońską (obydwie jednostki wyróżnione są w podziale fizyczno- geograficznym Polski jako jednostki rangi mezoregionów). Wyniesienie obszaru kształtuje się na poziomie od 129,0 do 131,6 m n.p.m. ze spadkiem w kierunku zachodnim.

2. Budowa geologiczna i warunki gruntowe

Obszar miasta Skierniewice położony jest na południowo - zachodnim skłonie depresji Niecki Warszawskiej. Jest to centralna część depresji zwanej Niecką Brzezną, wypełnionej osadami kredy górnej i paleocenu, pod którymi występują skały permu, triasu i jury, budujące Platformę Waryscyjską. Niecka Warszawska obejmuje najgłębszą część Niecki Brzeżnej. Miąższość wypełniających ją utworów osiąga w rejonie opisywanego terenu 1000 m. W stropie tych utworów, w okresie górotwórczych ruchów łaramijskich powstała rozległa depresja wypełniona osadami od eocenu do poliocenu, tworząc tzw. Nieckę Mazowiecką. W okresie czwartorzędu utwory serii górnokredowej i trzeciorzędowej zostały pokryte płaszczem osadów czwartorzędowych. Miąższość tego płaszczu na obszarze miasta Skierniewice waha się w granicach 50 m a lokalnie nawet do 100 m. Utwory te spoczywają na polioceńskich ilach pstrych /poznzańskich/. Utwory tej warstwy mają podstawowe znaczenie dla budowy geologicznej powierzchniowych partii podłoża terenu.

Najstarszymi utworami czwartorzędowymi rozpoznanymi w podłożu tego terenu są zastoiskowe mułki i mułki ilaste. Ponad nimi występuje warstwa piaszczysto-żwirowych utworów interglacialnych, zbudowanych głównie z piasków drobno i średnioziarnistych z przewarstwieniami żwirów. Warstwa ta występuje na głębokości 22- 26 m pod poziomem terenu. Powyżej występuje 20-to metrowa warstwa utworów lodowcowych zlodowacenia Warty, której strop stanowią gliny morenowe. Są to lodowcowe gliny zwałowe wykształcone jako gliny piaszczyste, z domieszką żwiru i głazików skał skandynawskich. W obrębie tej serii

występują częste przewarstwienia i soczewki piasków wodnolodowcowych. Strop tych utworów występuje na głębokości 2.6 - 3.9 m pod poziomem terenu. W wyniku wietrzenia glin morenowych wytworzyły się warstwy glin eluwialnych. Są to warstwowe gliny i gliny piaszczyste, laminowane piaskiem, barwy zielono-brązowej. Tego typu budowa geologiczna powierzchni terenu dotyczy większej części miasta.

Analizowany obszar w przeważającej części zbudowany jest z utworów akumulacji rzecznotodowcowej i lodowcowej. Są to gliny piaszczyste i piaski gliniaste, głównie twardoplastyczne i półzwarłe o miąższości większej niż 4,5 m. W centralnej części obszaru w sąsiedztwie zagłębienia terenowego wypełnionego wodą występują piaski średnie i grube rzadziej drobne z domieszką żwirów o miąższości większej niż 4,5 m średnio zagęszczone. W zachodniej części obszaru opracowania, od strony ulicy M. Rataja występują gliny i gliny piaszczyste przewarstwione piaskami drobnymi, średnimi pylastymi o miąższości 0,5 – 1,0 m w strefie głębokości 1 – 3 m.

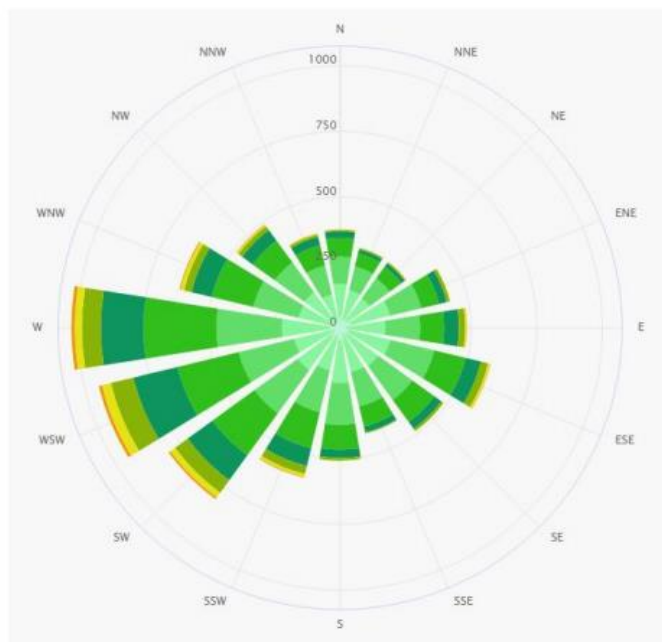
Są to grunty nośne nadające się do bezpośredniego posadowienia.

Warunki gruntowe występujące w obrębie obszaru opracowania ilustruje załącznik nr 3 w opracowaniu ekofizjograficznym.

3. Warunki klimatyczne

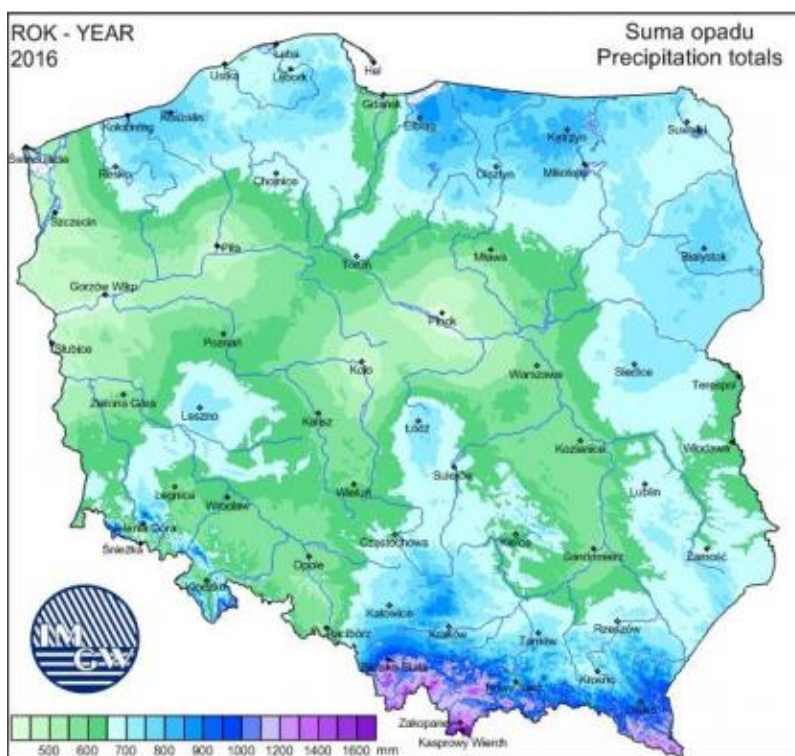
Województwo łódzkie leży w strefie klimatu umiarkowanego. Ze względu na położenie w środkowej części Europy klimat tego obszaru podlega wpływom morskim i kontynentalnym. Obszar miasta Skierniewice pod względem regionalizacji klimatycznej znajduje się w północno - wschodniej części XVII regionu klimatycznego zwanego Regionem Środkowopolskim. Klimat w mieście Skierniewice jest umiarkowany, ciepły, przejściowy. Średnia roczna temperatura wynosi 7.8°C, a średnia ilość opadów to 535 mm. Miesiącem z najmniejszą średnią opadów jest luty, a z największą lipiec. Najwyższą średnią temperaturę można zaobserwować w lipcu, natomiast styczeń jest najzimniejszym miesiącem.

Najwięcej wiatrów wieje z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego. Wartość wiania wiatrów wschodnich i północno-zachodnich jest mniejsza, natomiast najmniej wiatrów wieje z północy.

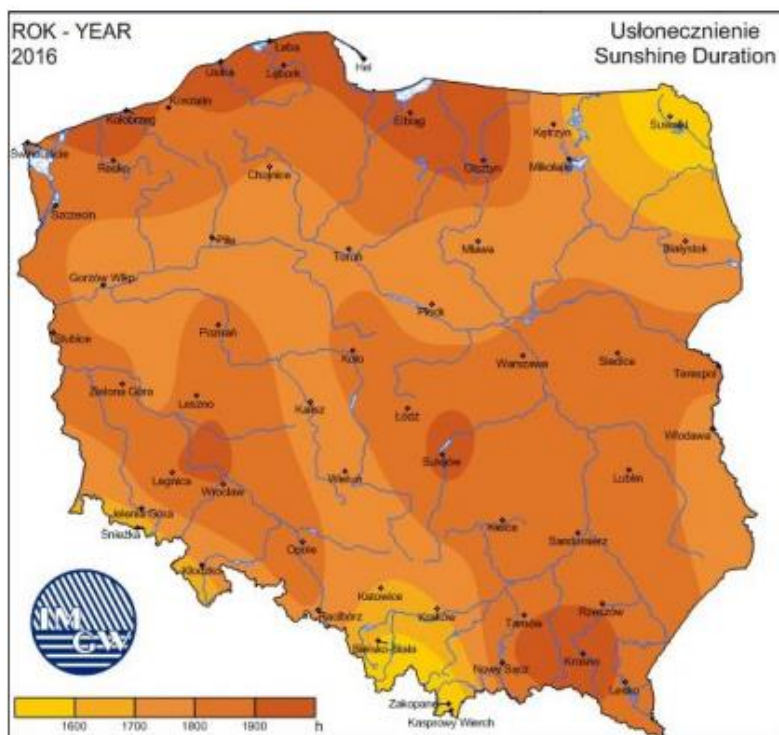

Rys.2. Róża wiatrów dla miasta Skierniewice. Źródło: <https://www.meteoblue.com>

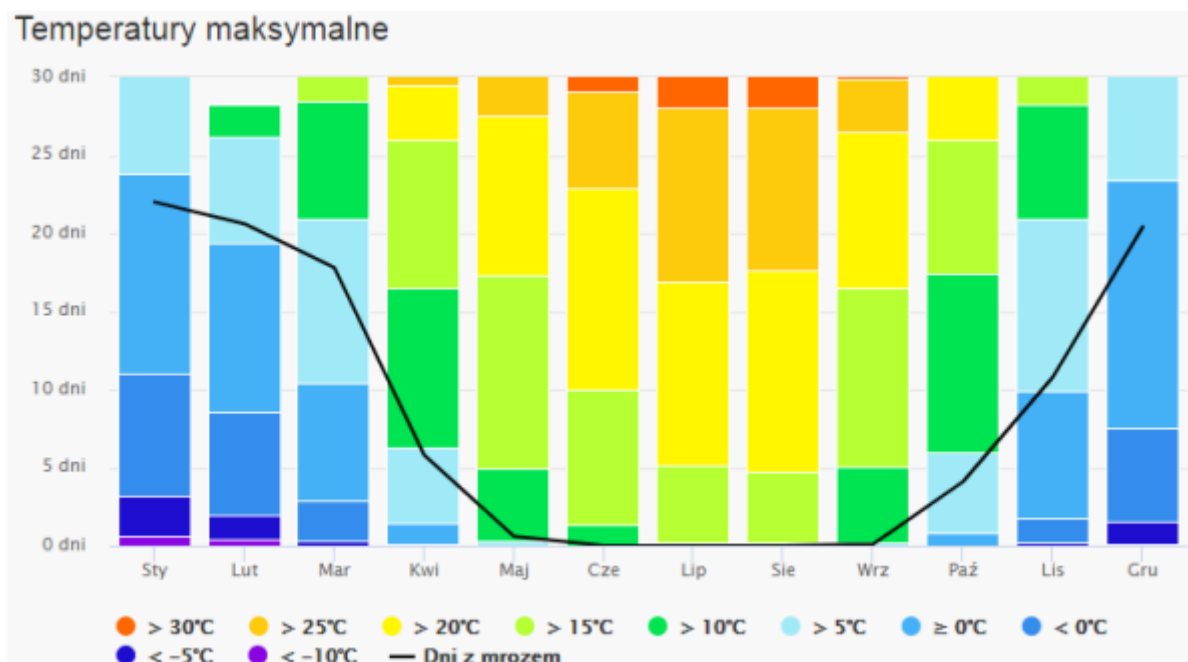
Zróźnicowanie warunków klimatycznych w obrębie poszczególnych fragmentów miasta wynika przede wszystkim ze zróźnicowania ukształtowania powierzchni, rodzaju i intensywności zabudowy oraz formy innego zagospodarowania tych obszarów.

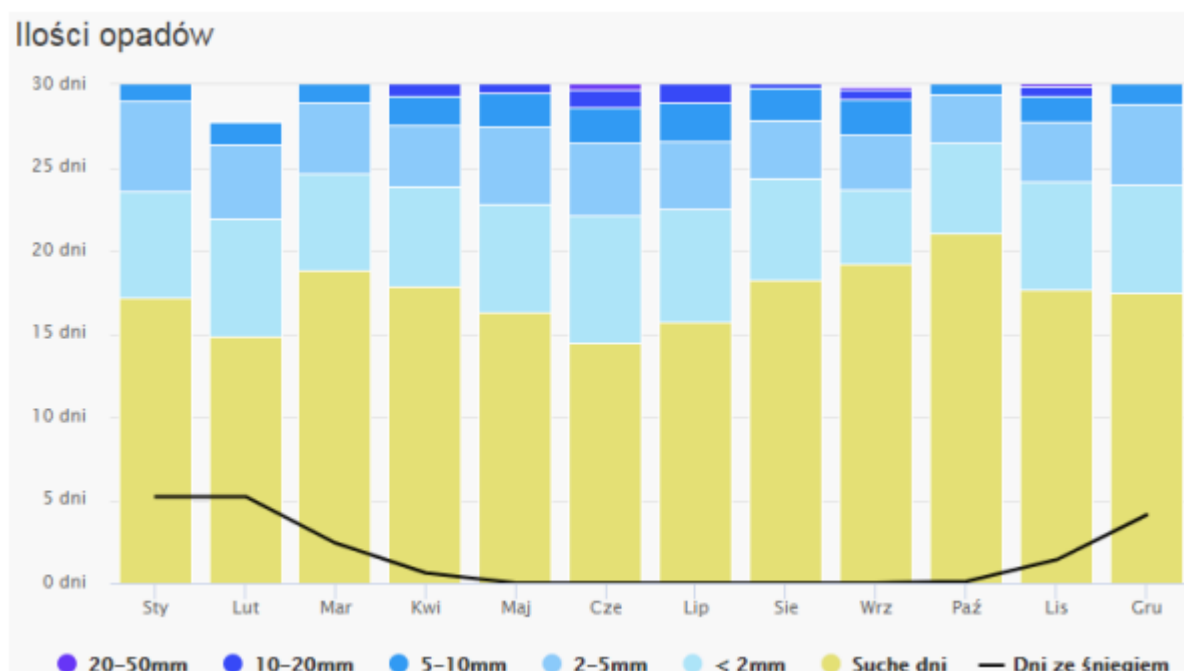
Rys. 3. Suma opadów w ciągu 2016 r. Źródło - IMGW.

Rys. 4. Średnia roczna usłonecznienia w roku 2015. Źródło - IMGW

Rys. 5. Wykres temperatur maksymalnych dla miasta Skierniewice.
Źródło: <https://www.meteoblue.com>

Rys. 6. Wykres ilości opadów dla miasta Skierniewice.
Źródło: <https://www.meteoblue.com>

Warunki klimatyczne panujące w mieście i w rejonie uznawane są za względnie korzystne w zakresie potrzeb gospodarczych. Z porównania powyższych wskaźników charakteryzujących te warunki dla rejonu skierniewickiego oraz dla innych rejonów kraju nasuwają się następujące wnioski:

- rejon miasta charakteryzują korzystne warunki solarne. Wskaźniki - średnie dzienne usłonecznienie, suma promieniowania słonecznego, średnioroczne usłonecznienie

- względne - osiągają tutaj wartości zbliżone do najwyższych wartości krajowych,
- sprzyjające są również warunki termiczne - przy wysokim wskaźniku termicznym (jak wyżej), stosunkowo długim okresie wegetacyjnym (214 dni), także długim okresem bezmroźnym (231 dni) oraz średnich w skali kraju temperaturach dla letnich i zimowych okresów,
 - miasto ma korzystne warunki biometeorologiczne przy wartościach wskaźnika mniejszych od 2,0 (charakterystycznym dla klimatu suchego);
 - niekorzystnym z punktu widzenia potrzeb gospodarki rolniczej jest niedostateczna wielkość i częstotliwość opadów atmosferycznych (wielkości w tabeli),
 - wysoka wartość rocznej sumy parowania terenowego może być przyczyną występowania okresów posusznych, szczególnie dokuczliwych w okresie wegetacyjnym.
 - tereny zabudowy, o silnie zmienionych warunkach klimatycznych - o podwyższonej temperaturze i utrudnionym przewietrzaniu. Dotyczy to większości obszarów zabudowy miejskiej, z wyłączeniem takich terenów położonych peryferyjnie w stosunku do centrum miasta,
 - tereny dolin rzecznych Łupi, Rawki i Pisi oraz innych cieków bez nazwy, także nielicznych zagłębień bezodpływowych w terenach rolnych - charakteryzujące się niekorzystnymi warunkami wilgotnościowymi (wynikłymi z płytkiego zalegania wód gruntowych), z dużym prawdopodobieństwem występowania przygruntowych przymrozków oraz zjawiska inwersji temperatury, częstym zaleganiem chłodnego i wilgotnego powietrza oraz mgieł,
 - tereny przyłesne znajdujące się w północnej części miasta na styku z Puszczą Bolimowską, w części północno - wschodniej na styku z terenami leśnymi wsi Pamiętna i Strobów oraz w części zachodniej na styku z terenami Lasu Zwierzynieckiego. Klimat tych terenów charakteryzuje się podwyższoną wilgotnością, większą zaciśnością i zmniejszoną amplitudą dobową temperatury,
 - tereny otwarte miasta o dobrych warunkach termicznych, wilgotnościowych oraz solarnych, także dostatecznie przewietrzane. Są to pozostałe tereny miasta (niezabudowane lub z zabudową rozproszoną), peryferyjnie położone w stosunku do istniejącej zabudowy miejskiej.

Obszar opracowania charakteryzuje się dobrymi warunkami klimatycznymi. Położony jest poza zasięgiem okresowego zalegania zimnego i wilgotnego powietrza. Dobre są też warunki solarne, wietrzne oraz wilgotnościowe. Przewietrzanie jest dostateczne. W okresach mokrych nieco gorsze warunki wilgotnościowe.

Obszar wskazany do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej. Obszar bez przeciwwskazań dla obiektów o charakterze usługowo-składowym w przypadku gruntów piaszczystych wskazana jest uprawa roślin odpornych na dobowe wahania temperatury.

Tereny w sąsiedztwie niewielkich zagłębień terenowych o niekorzystnych warunkach klimatycznych. Są to tereny niewskazane dla zabudowy mieszkaniowej. Niewskazane dla upraw mało odpornych na przymrozki. Proponuje się pozostanie przy dotychczasowej formie zagospodarowania – użytki zielone.

4. Warunki glebowe

Na terenie miasta przeważają gleby powstałe z glin zwałowych. Należą one do typu gleb brunatnych i bielcowych. Zaliczane są do klasy IIIa i IV b. W południowo-zachodnim i północno-wschodnim obszarze miasta występują gleby brunatne wylugowane, rdzawe, bielcowe i czarne ziemie zdegradowane powstałe na utworach piaszczystych pochodzenia aluwialnego i rzeczno-piaskach luźnych i słabogliniastych. Zaliczane są do klasy V i VI. W dolinach rzecznych oraz na terenach o płytkim zwierciadle wód podziemnych wytworzyły się piaski, pyły, torfy, mursze, utwory mułowo-torfowe, zaliczane do grupy czarnych ziem deluwialnych, mad, gleb murszowych i murszowatych.

Na terenach rolniczych przeważają gleby bielcowe oraz rdzawe uprawne i brunatne uprawne. Zajmują one 41,4% powierzchni miasta. Nie występują tu gleby klasy I i II, które są najbardziej przydatne pod uprawy. Najwięcej jest gleb klasy IV, występujących w rejonie ulic:

Zwierzynieckiej, Kościuszki, Przemysłowej oraz na północny-zachód od ulicy Armii Krajowej. Gleby klasy III, kompleksu pszenno-żytniego lub żytniego bardzo dobrego, występują pomiędzy ulicą Kątną i Sobieskiego. Gleb klasy V i VI jest stosunkowo niewiele. Są to gleby kompleksu żytniego słabego i żytniego najłabszego. Leżą przede wszystkim w południowej części miasta oraz w części północno-zachodniej.

W obrębie obszaru opracowania w przewadze występują gleby bielcowe i brunatne. Gleby te wytwarzane są z glin. O dość płytkim spłaszczeniu warstwy powierzchniowej (najczęściej piaski gliniaste mocne, piaski gliniaste lekkie naglinowe). Stosunki gruntowo-wodne są właściwe, Dość strukturalne i kwaśne. W klasyfikacji bonitacyjnej III b (lokalnie IV a) klasa gruntów ornych. Są to gleby średnio dobre. Na glebach tych w warunkach wysokiej kultury można osiągnąć dobre plony pszenicy, buraków cukrowych i koniczyzny czerwonej. Gleby te wchodziły w skład kompleksów przydatności rolniczej gleb żytnich bardzo dobrych, pszennych dobrych. Nadają się pod sady.

W zachodniej i centralnej części obszaru opracowania występują gleby bielcowe i brunatne wytwarzane z piasków. Są to gleby dość lekkie najczęściej piaski słabogliniaste z domieszką pyłu lub piaski słabogliniaste naglinowe, średnio zasobne w składniki pokarmowe. Stosunki wodno-powietrzne właściwe lub okresowo za suche. Przeważnie kwaśne. Dominuje IV a klasa gruntów ornych. Gleby te są średniej jakości, wchodziły w skład kompleksów przydatności rolniczej – żytnio-ziemniaczanych bardzo dobrych lub żytnich dobrych. Plonowanie w wysokim stopniu uzależnione jest od zabiegów agrotechnicznych oraz ilości i rozkładu opadów atmosferycznych w okresie wegetacyjnym.

Wokół zbiornika wodnego występują gleby wytwarzane z glin lekkie i średnie występujące w położeniach warunkujących nadmierny stan nawilgotnienia. Poziom próchniczny jest głęboki. W profilu glebowym występuje często węglan wapnia. Poziom wód gruntowych jest dość wysoki. Są to gleby dość zawodne. W klasyfikacji bonitacyjnej Klasa IV a gruntów ornych. Gleby te należą do kompleksu żytniego bardzo dobrego i dobrego. Nadają się przede wszystkim pod mieszanki pastewne.

Grunty rolne, których mowa wyżej przeznaczone zostały na cele nierolnicze w poprzednich edycjach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Obecnie zgodnie z art. 5 b ustawy z dnia 10 października 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych przepisów ustawy dot. gruntów rolnych nie stosuje się, jeżeli znajdują się one w granicach administracyjnych miasta.

Warunki glebowe występujące w obrębie obszaru opracowania zilustrowane są na załączniku nr 2 w opracowaniu ekofizjograficznym.

5. Zasoby przyrodnicze, walory krajobrazowe i ich ochrona prawna

Pod względem klasyfikacji geobotanicznej J. M. Matuszkiewicza teren objęty niniejszą analizą znajduje się w południowo-zachodniej części krainy Południowomazowiecko-Podlaskiej w okręgu Łowicko-Warszawskim. Potencjalną roślinnością tego obszaru są bory mieszane i grądy odmiany mazowiecko - podlaskiej.

Obszar miasta jest silnie przekształcony antropogenicznie. Sprzyja to zanikowi roślinności naturalnej, która na obrzeżach miasta przyjmuje formy głównie lasów mieszanych świeżych i grądów.

Walory krajobrazowe są pochodną czynników naturalnych takich jak: ukształtowanie terenu, obecność cieków oraz zieleni miejskiej, obecność terenów zalesionych oraz działalność człowieka, która często bardzo znacznie je modyfikuje.

Teren miasta stanowi północno-wschodni fragment wysoczyzny postglacjalnej, która od północy opada ku Równinie Łowicko-Błońskiej, a od strony północno-wschodniej poprzez rzekę Rawkę graniczy z obszarem Wysoczyzny Rawskiej.

Miasto ulokowane jest na płaskiej wysoczyźnie morenowej, której rzeźbę urozmaicają doliny rzek spływających do Bzury z Wzniesień Południowo-mazowieckich: Rawki, Łupi i Pisi. Równina na której położone jest miasto przedstawia płaski poziom denudacyjny, z wysokościami bezwzględnymi od 85 do 140 m. Rzeźba terenu wraz z zielenią, która jej nieodłącznie towarzyszy, powinna stanowić główny szkielet systemu przyrodniczego miasta,

powiązanego z funkcją rekreacji i wypoczynku dla jego mieszkańców. Rzeźba terenu jest najbardziej trwałym elementem środowiska naturalnego, jednak jej wpływ na oblicze urbanistyczno-architektoniczne miasta jest znacznie zaniżony i dla współczesnego miasta niewystarczający.

Warunki naturalne Skierniewic, typowe dla Niziny Środkowomazowieckiej charakteryzuje mała zmienność hipsometryczna i niewielki udział powierzchni leśnych. Istotnym elementem krajobrazu jest również woda. Układ hydrograficzny w znacznym stopniu określa istniejący i potencjalny krajobraz miasta. Sieć hydrograficzna charakteryzuje się znaczną ilością niewielkich cieków o niedużych przepływach. Obszar Skierniewic nie posiada szczególnie dużych zasobów wodnych – należy uznać go wręcz za ubogi w wody powierzchniowe. Wpływa na to przede wszystkim niewielka ilość dużych cieków prowadzących znaczące wody jak też brak większych naturalnych zbiorników. Wody stanowią nierozzerwalny element systemu terenów biologicznie czynnych, podnosząc jego potencjał przyrodniczy i krajobrazowy. Powiązanie cieków i zbiorników wodnych z układem i obiektami terenów zieleni (terenów biologicznie czynnych) stanowi szkielet kompozycji przyrodniczej miasta. Powinien on, jak komunikacja, tworzyć w mieście zwarty system funkcjonalno-przestrzenny, a jego potencjał krajobrazowy (trwałość systemu) mógłby zostać zwiększony poprzez jego wpisanie w naturalną rzeźbę terenu.

Naturalnym krajobrazem dla obszaru opracowania i terenów przyległych tj. krajobrazami identyfikowanymi i typowanymi na podstawie cech przyrodniczych jest: krajobraz klasy krajobrazu nizinnego, rodzaju równinnego i falistego gatunku krajobrazów peryglacialnych – symbol I.A.3.

Obszar opracowania znajduje się na obrzeżach miasta. W części wschodniej i zachodniej posiada charakter rolniczy. W centralnej części obszar został silnie przekształcony. Na przełomie lat 90 ubiegłego wieku rozpoczęto zabudowę tego terenu. Docelowo powstaje osiedle zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Krajobraz rolniczy stworzony i utrzymywany był przez człowieka, a jego funkcjonowanie podporządkowane było uzyskaniu maksymalnego zysku z płodów rolnych, a latach późniejszych tereny te ze względu na niskie klasy bonitacyjne gleby te były ugorowane. Najbardziej charakterystycznym elementem obecnego krajobrazu na obrzeżu miasta są pola uprawne.

Pod względem klasyfikacji geobotanicznej J. M. Matuszkiewicza obszar opracowania znajduje się w południowo-zachodniej części krainy Południowomazowiecko-Podlaskiej w okręgu Łowicko-Warszawskim. Potencjalną roślinnością tego obszaru są bory mieszane i grądy odmiany mazowiecko - podlaskiej. O ile istniejący krajobraz mimo ingerencji antropogenicznej odpowiada generalnie określönemu wyżej typowi krajobrazu naturalnego, o tyle naturalny krajobraz roślinny jest przekształcony.

W sąsiedztwie dróg występują zbiorowiska roślin synantropijnych, głównie segetalnych. Dominują antropogeniczne zbiorowiska jednorocznych roślin terenów ruderalnych z klasy *Stellarietea mediae* (zbiorowiska z dominacją roślin jednorocznych na siedliskach ruderalnych i segetalnych) reprezentowane głównie przez zbiorowiska chwastów upraw roślin zbożowych z rzędu *Centauretalia cyanii*.

W obrębie obszaru opracowania nie stwierdzono występowania stanowisk chronionych gatunków roślin ujętych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. i chronionych gatunków grzybów ujętych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów.

Nie zinwentaryzowano również siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty ujętych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia, jako obszary Natura 2 000 (załącznik do obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. (poz. 1713).

Tereny zieleni na obszarze Skierniewic zajmują łącznie ok. 225,38 ha co stanowi 6,57 % ogólnej powierzchni miasta. W ich skład wchodzi: park, zieleńce, obiekty sportowe, zieleń osiedlowa, zieleń przyuliczna, cmentarze, ogrody dydaktyczne (pola doświadczalne), zbiornik „Zadębie”. W powierzchni tej nie zawierają się ogrody przy zabudowie indywidualnej. Największą powierzchnię spośród terenów zieleni zajmują pola doświadczalne Instytutu Ogrodnictwa (uprawne pola doświadczalne i sady). Oprócz swojej funkcji dydaktycznej, stanowią one rezerwar terenów zieleni objętych ochroną przed zabudową miejską.

Dominującą formą zieleni w mieście są ogrody działkowe, które zajmują 71,45 ha co stanowi 2,08 % ogólnej powierzchni terenów w mieście.

W ramach zieleni miejskiej stanowiącej jeden z najważniejszych elementów krajobrazu Skierniewic można wyróżnić tereny zieleni urządzonej, w tym;

- park, zieleńce, zieleń przyuliczna – są one powierzchniowo niewielkie i rozproszone na terenie miasta. Park pomimo swej odpowiedniej lokalizacji (usytuowany w bezpośredniej bliskości od centrum miasta) jest zaniedbany (nie wycinane samosiewy, drzewa i krzewy nie poddawane zabiegom pielęgnacyjnym i sanitarnym, znikoma ilość elementów małej architektury; ławek , koszy na śmieci),
- cmentarze gminne i parafialne; często pozbawione są prawidłowej konserwacji (nagrobki, drogi, ogrodzenia, miejsca gromadzenia odpadów, itp.) i pielęgnacji zwłaszcza zieleni. W większości cmentarzy nie wykorzystuje się ich potencjału kompozycyjnego i przestrzennego. Większość cmentarzy nie posiada żadnej, czytelnej kompozycji przestrzennej , która podkreślałaby charakter miejsca i jego znaczenie, porządkowała przestrzeń w sposób jasny i przejrzysty np. poprzez tworzenie czytelnego układu alei głównych (wyjątek stanowi cmentarz Św. Rocha, gdzie wyeksponowana jest aleja kasztanowcowa) w nawiązaniu do symboliki sakralnej w taki sposób, aby miejsca pochówku łączyły walory przestrzenne, kulturowe i przyrodnicze,
- ogrody działkowe i przydomowe; ich potencjał widokowy wzrasta, maleje natomiast funkcja produkcyjno-uprawowa. Pojawia się w nich coraz częściej trwała roślinność ozdobna (drzewa, krzewy, pnącza, byliny, trawy). W krajobrazie miasta należy je traktować jako tereny o funkcjach przyrodniczych jak i wypoczynkowych.
- lasy i zadrzewienia; stanowią jedynie 4,6 % powierzchni miasta. Nie są one przystosowane do właściwego pełnienia funkcji klimatycznej, ochronnej i rekreacyjno-wypoczynkowej. Dostosowanie lasów do ww. funkcji pozwoliłoby na lepszą ich ochronę przed różnorodną presją miasta. Na obszarze miasta i w bezpośrednim otoczeniu występują; lasy łęgowe budowane przez dąb, jesion lub wiąz, lasy mieszane świeże (kompleks lasu dębowo-sosnowego), sosnowy bór świeży i lokalnie na terenach podtapianych o umiarkowanym odpływie wody niewielkie płyty bagiennego lasu olszowego.
- pola uprawne; mają znaczący udział w krajobrazie szczególnie na obrzeżach miasta. Docelowo wymagają niedużego zadrzewienia zwłaszcza na styku z drogami intensywnego ruchu samochodowego czy kolejowego oraz w formie tzw. zadrzewień śródpolnych.
- tereny upraw polowych i tereny sadowniczo-ogrodnicze; mają znaczący udział zarówno strukturze użytkowania gruntów miasta, stanowią one ok. 48 % powierzchni miasta, jaki i w kształtowaniu walorów krajobrazowych.
- łąki i pastwiska; zlokalizowane są najczęściej na nisko położonych terenach o dużym potencjale wodnym, głównie w dolinie rzeki Rawki, (fragmentarycznie Łupi) i Pisi oraz na zapleczach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i siedliskowej znajdującej się głównie na obrzeżach miasta.

Zieleń towarzysząca poszczególnym ulicom stanowi również swoiste łączniki pomiędzy poszczególnymi obiektami stanowiącymi węzły ekologiczne.

Większe tereny leśne znajdują się głównie na północnych i południowych obrzeżach miasta. Drzewostan dominujący to sosna, brzoza, olszyna. Zarządza nimi Nadleśnictwo Skierniewice oraz Prezydent Miasta Skierniewice. Ich powierzchnia wynosi 124,6 ha.

Rys. 10. Lasy na terenie miasta Skierniewice.

Źródło; Program Ochrony Środowiska Miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024.

Tabela nr 6. Grunty leśne występujące na terenie miasta Skierniewice w roku 2015 [ha]

Ogółem (ha)	Grunty leśne miejskie ogółem (ha)	Grunty leśne kościołów i związków wyznaniowych (ha)	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie lasów państwowych (ha)	Grunty leśne prywatne (ha)
127	31	1	19	76

Źródło; Program Ochrony Środowiska Miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024.

Na terenie miasta Skierniewice przeważają grunty leśne prywatne, które stanowią 76 ha. Grunty leśne publiczne zajmują powierzchnię 31 ha.

Fragmenty poszczególnych działek porośnięte są lasem, który powstał na drodze procesów wtórnej sukcesji. Są to lasy sosnowo-dębowe-olszowe na siedlisku grądu niskiego serii ubogiej. Głównie bór świeży, w drzewostanie dominuje brzoza w II i III klasie wieku. Lokalnie ols w różnych klasach wieku.

Jest to siedlisko mało korzystne dla rekreacji z uwagi na wilgotność, lokalnie mroczność siedlisk. Lasy te mogą być wykorzystane dla niektórych form wypoczynku – zbieranie grzybów i turystyki pieszej.

W trybie ustaleń miejscowego planu ogólnego miasta Skierniewice (Uchwała Nr X/47/90 Rady Miejskiej w Skierniewicach z dnia 19 grudnia 1990 r. publ. Dz. Urz. Woj. skierniewickiego Nr 3 poz. 28), który obowiązywał do 31.12.2003 r. nastąpiła zmiana terenów leśnych na cele nieleśne. W związku z powyższym przedmiotowe tereny uzyskały przywilej zabudowy. Podstawową funkcją zabudowy i zagospodarowania terenu wg ustaleń Studium jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wraz z ulicami, dojazdami, zielenią

ogólnodostępną, miejscami postojowymi dla samochodów, obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej, obiektami i urządzeniami rekreacji indywidualnej i osiedlowej.

Pod względem regionalizacji faunistycznej A.S. Kostrowickiego zawartej w Atlasie RP teren znajduje się w centralnej części Okręgu Środkowopolskiego i w centralnej części podokręgu Wielkopolsko - Podlaskiego.

W obrębie analizowanego terenu nie prowadzono obserwacji i nie dokonano inwentaryzacji występującej tam fauny.

Uwarunkowania geologiczne, geomorfologiczne i hydrograficzne oraz oddziaływania antropogeniczne zdecydowały o nieznacznym zróżnicowaniu siedlisk w obrębie obszaru opracowania. Niewielka różnorodność biotopów przełożyła się na umiarkowane bogactwo różnorodności świata zwierząt.

Teren opracowania charakteryzuje się występowaniem typowej i pospolitej fauny. Są to typowe gatunki terenu rolnego oraz gatunki charakterystyczne dla różnych stadiów sukcesji wtórnej.

We wszystkich typach siedlisk dominują zwierzęta bezkręgowce. Fauna bezkręgowców nie jest jednorodna. Reprezentują ją głównie ślimaki i stawonogi. Najczęściej spotyka się gatunki tzw. ślimaków oskorupionych z rodziny winniczkowatych. Ślimak winniczek (*Helix pomatia*) – objęty jest ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane przez 30 dni łącznie w danym roku, w okresie od dnia 20 kwietnia do dnia 31 maja, pozyskiwanie osobników o średnicy muszli większej niż 30 mm.

Gatunek ten ujęty jest w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów oraz zostały zaliczone do kategorii LC (*least concern*) – niskiego ryzyka.

W trybie przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. jest on gatunkiem wymagającym ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000. Nie jest gatunkiem o znaczeniu priorytetowym.

Zwierzęta kręgowce stanowią grupę mniej liczną w gatunki w porównaniu z fauną bezkręgowców, jednak wykorzystują równie szerokie spektrum siedlisk.

Z siedliskami ciepłych i suchych muraw związana jest jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, z siedliskami leśnymi – jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*, padalec *Anguis fragilis*. Z siedliskami podmokłymi związany jest zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*). Wszystkie gatunki gadów w Polsce podlegają ochronie prawnej ścisłej lub częściowej.

W Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów zwierzęta te zostały zaliczone do kategorii LC (*least concern* – niskiego ryzyka).

Ponadto jaszczurkę żyworodną obejmuje Aneks II Konwencji Berneńskiej oraz Aneks IV Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej.

Jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*) – gatunek jaszczurki z rodziny jaszczurek właściwych. występuje na terenie całej Polski i podlega ścisłej ochronie. Jest najczęściej występującym gadem na terenie kraju.

Zaskroniec w Polsce najpospolitszy z węży, jest objęty ochroną ścisłą w trybie przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Fauna ssaków reprezentowana jest przez gatunki preferujące różne typy środowisk. Uprawy polowe i łąki przyciągają liczne gatunki gryzoni, takie jak: nornik polny *Microtus arvalis*, mysz polna *Apodemus agrarius*, nornica ruda *Clethrionomys glareolus*.

Fauna kręgowców reprezentowana jest przez następujące gatunki zwierząt: sarnę europejską (*Capreolus capreolus*) i zającą szarą (*Lepus europaeus*).

Zwierzęta te należą do zwierząt łownych. W polskim prawie łowieckim, zgodnie z Ustawą z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, podlegają sezonowej ochronie łownej.

Terminy polowań ustalono w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r.) w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne.

W Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów zwierzęta te zaliczone zostały do kategorii LC (*least concern*) – niskiego ryzyka.

Kategoria zagrożenia „LC” - niskiego ryzyka obejmuje gatunki na razie nie zagrożone wymarciem, ale z różnych powodów wpisane zostały do Czerwonej Księgi.

Gatunki te nie są chronione w trybie przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt i nie zostały objęte ochroną prawną w trybie przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2 000 (załącznik do obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2 000 (i nie umieszczone w załączniku nr 2 do rozporządzenia).

Z ssaków owadożernych zaobserwowano jeża europejskiego (*Erinaceus europaeus*) i kreta europejskiego (*Talpa europaea*) oraz wiewiórkę pospolitą (*Sciurus vulgaris*).

Jeż europejski (*Erinaceus europaeus*) w Polsce podlega ścisłej ochronie gatunkowej. Zalecana jest także dla niego ochrona czynna.

Kret europejski (*Talpa europaea*) w Polsce jest objęty ochroną gatunkową częściową. Nie jest chroniony na terenie ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek, lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych.

Wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*) w Polsce podlega całkowitej ochronie. Nornica ruda (*Myodes glareolus*). Jeden z drobniejszych gryzoni nornikowatych występujących w Polsce. oraz mysz leśna (*Apodemus flavicollis*). W Polsce nie podlegają ochronie prawnej.

Wyżej wymienione gatunki zwierząt ujęte są w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów oraz zostały zaliczone do kategorii LC (*least concern*) – niskiego ryzyka.

W terenach rolniczych spotyka się: wiewiórkę *Sciurus vulgaris*, mysz leśną *Apodemus sylvatica*. Faunę drobnych ssaków owadożernych reprezentują ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, jeż *Erinaceus europaeus* i kret *Talpa europaea* (Herczek A. 1998).

Najliczniej reprezentowaną gromadą kręgowców są ptaki. Są wśród nich zarówno gatunki charakterystyczne dla terenów rolniczych (otwartych) i miejskich.

Bogactwo gatunkowe ptaków zależy nie tylko od struktury upraw, ale również od obecności między ze zbiorowiskami roślin zielnych, dróg i cieków ze szpalerami roślinności zielnej i krzewiastej. Biotop ten zasiedlają m.in. kuraki polne i drobne ptaki śpiewające. W obrębie terenów użytkowanych rolniczo występują zadrzewienia, które wpływają na wzbogacenie biocenozy. Są one miejscem schronienia, rozrodu i żerowania zwierząt oraz ostoją dla owadów, niszczone na polach przez zabiegi agrotechniczne lub stosowanie środków ochrony roślin. Dla płazów penetrujących agroekosystemy zadrzewienia śródpolne są przede wszystkim traktami komunikacyjnymi i miejscem kryjówek w okresach zmniejszonej aktywności.

Do najpospolitszych i najliczniejszych gatunków, wykorzystujących zadrzewienia śródpolne do zakładania gniazd należą: zięba (*Fringilla coelebs*), trznadel (*Emberiza citrinella*), mazurek (*Passer montanus*) i potrzuszc (*Emberiza calandra*). W okresach migracji, głównie zimą, zadrzewienia śródpolne są miejscem zdobywania pokarmu, schronienia (w zadrzewieniach zimuje więcej gatunków niż w lasach), a także trasą przemieszczania się między większymi kompleksami leśnymi. Usytuowanie gniazda na słupie świadczy o obecności bociana białego w terenie.

Stwierdzono znacznie większe zagęszczenie, biomasę i wskaźnik różnorodności owadów zasiedlających uprawy rolne w krajobrazach obfitujących w zadrzewienia o zróżnicowanej strukturze niż w krajobrazach uproszczonych.

Przekształcanie części obszarów na tereny budowlane doprowadziło do powstania zabudowy wraz z ogrodzeniami i towarzyszącą im infrastrukturą, co z kolei spowodowało nieodwracalne zmiany w całym środowisku tego terenu.

Obszary i obiekty prawnie chronione

Tereny wyróżniające się ze względu na wartości przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, a także zróżnicowanie ekosystemów oraz potrzeby związane z turystyką i wypoczynkiem objęte zostały ochroną prawną w oparciu o przepisy ustawy o ochronie przyrody.

Należy do nich:

- Obszar Natura 2000 pn. „Dolina Rawki” wg Dyrektywy Siedliskowej o symbolu PHL 100015 (znajduje się na styku z granicą administracyjną miasta).
- rezerwat przyrody pn. „Rawka”,
- Bolimowski Park Krajobrazowy,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy pn. „Zwierzyniec Królewski”
- Bolimowsko-Radziejowski Obszar Chronionego Krajobrazu z Doliną Środkowej Rawki.
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

Obszar opracowania znajdują się poza obszarami objętymi ochroną w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

Obszary chronione znajdują się w różnej odległości od obszaru opracowania:

- rezerwat przyrody pn. „Rawka – znajduje się w odległości ok. 3,7 km od wschodniej granicy obszaru opracowania,
- Bolimowski Park Krajobrazowy i Bolimowsko-Radziejowski Obszar Chronionego Krajobrazu z Doliną Środkowej Rawki - znajduje się w odległości ok. 2,7 km od północnej granicy obszaru opracowania,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy pn. „Zwierzyniec Królewski” - znajduje się w odległości ok. 3,2 km od zachodniej granicy obszaru opracowania,
- Obszar Natura 2000 pn. „Dolina Rawki” wg Dyrektywy Siedliskowej o symbolu PHL 100015 (znajduje się na styku z granicą administracyjną miasta) w odległości ok. 3,7 km od wschodniej granicy obszaru opracowania.

Lokalizację obszaru opracowania względem obszarów chronionych w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody pokazano na załączniku nr 1 do niniejszego opracowania.

W obszarze opracowanie nie zaobserwowano półnaturalnych czy naturalnych zbiorowisk roślinności. Występuje natomiast zieleń urządzona pod kątem zaspokojenia potrzeb wypoczynku ich mieszkańcom oraz w celu poprawy walorów estetycznych otoczenia. Charakteryzują ją przede wszystkim nieznaczna różnorodność gatunkowa. Wśród roślinności ozdobnej dominuje zieleń wysoka i sezonowe rośliny ozdobne. Silne przekształcenie przez człowieka tych powierzchni powoduje, że nie przedstawiają one walorów przyrodniczych istotnych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego miasta.

Pod względem zasobów przyrodniczych, krajobrazowych, jak również różnorodności biologicznej obszar projektu planu jak i tereny otaczające są zdecydowanie bardziej cenny niż pozostałe tereny miejskie, gdzie w wyniku ingerencji antropogenicznej naturalny krajobraz roślinny został zdecydowanie zmieniony.

6. Różnorodność biologiczna

Różnorodność form wynika z przystosowania do zmienności czynników środowiska. Dzięki różnorodności przyroda może przetrwać zmiany. Wraz ze zmianą czynników środowiska część osobników, gatunków i ekosystemów ginie, część z nich ma jednak cechy, dzięki którym może przetrwać. Przekazując cechy korzystne kolejnym pokoleniom zapewnia przetrwanie gatunkowi. W procesie ewolucji przyroda wytwarza różnorodność i ją podtrzymuje - ciągle kształtują się nowe gatunki, a osobniki o nowych cechach i nowych kombinacjach cech zwiększają prawdopodobieństwo przetrwania gatunku w wypadku kolejnych zmian w środowisku.

Obszar opracowania znajduje się na obrzeżu miasta w sąsiedztwie terenów rolnych. Ze względu na swą lokalizację należy spodziewać się, iż w części wschodniej obszar opracowania charakteryzuje się dużą większą bioróżnorodnością niż tereny mieszkaniowe i sady, które zostały antropogenicznie przekształcone. Wraz z terenami do niego przylegającymi posiada charakter mozaikowy (pola użytkowane rolniczo, nieużytki, pola doświadczalne) i charakteryzuje się dość bogatą florą i fauną. Fakt ten przesądza o ich znaczeniu w utrzymaniu odpowiedniego poziomu bioróżnorodności na tych terenach. Roślinność na terenach ugorowanych tworzy specyficzne zbiorowiska z przewagą roślin wieloletnich, o szerokim zasięgu ekologicznym i mniej wrażliwych na zmiany warunków klimatycznych. W obrębie nieużytków spotyka się zbiorowiska roślinne tworzące zwartą okrywę roślinną, utworzoną przez wiele gatunków traw, i roślin motylkowych. Siedliska te charakteryzują się znaczną różnorodnością biologiczną. Są one szczególnie cenne dla zmieniającej się pod wpływem procesów urbanizacyjnych terenów podmiejskich.

Zaniechanie działalności rolniczej z kolei prowadzi do zaniku niektórych gatunków roślin i zwierząt. Zmniejszają się przestrzenie otwarte poprzez niekontrolowaną sukcesję roślinności krzaczastej i zadrzewień. Jest to negatywne zjawisko, ponieważ tereny te przyczyniają się do zachowania różnorodności krajobrazu, są miejscem życia nieuprawianych roślin i dzikich zwierząt, które potrzebują zróżnicowanej przestrzeni aby przetrwać. Ważnym czynnikiem o kluczowym znaczeniu dla zachowania walorów przyrodniczych, a tym samym i bioróżnorodności jest ich naturalna dynamika. Charakterystyczne dla terenów ugorowanych są siedliska, które w dużej części mają charakter siedlisk przejściowych, wpisanych w ciągi spontanicznych przekształceń sukcesyjnych. Poszczególne siedliska, w miarę upływu czasu, z jednej strony przekształcają się w inne, a z drugiej – ciągle odtwarzają się w innych miejscach. Podstawowym czynnikiem determinującym ciągle odnawianie się owych siedlisk jest spontaniczna dynamika oraz zachowanie ich przed zagospodarowaniem rolniczym.

W celu ochrony bioróżnorodności konieczne jest przewidywanie, zapobieganie oraz zwalczanie przyczyn zmniejszania się lub jej zanikania. Ubożenie bioróżnorodności wyraża się poprzez utratę siedlisk, wymieranie gatunków, zmniejszanie zróżnicowania genowego w populacjach. Zwłaszcza w ostatnich latach zauważono zmniejszanie się różnorodności form życia na ziemi. Zdaniem niektórych ekspertów różnorodność zanika w oszałamiającym tempie i zagraża podstawom ludzkiej egzystencji. Szacuje się, że każdego dnia ginie bezpowrotnie z naszej planety co najmniej 20 gatunków zwierząt i roślin w wyniku zanieczyszczeń i przekształceń w naturalnym środowisku.

7. Warunki hydrologiczne i hydrogeologiczne

W rejonie miasta do głębokości 50,0 m p.p.t. występuje jeden użytkowy poziom wodonośny w utworach piętra czwartorzędowego – poziom podmorenowy. Jego obecności można spodziewać się już na głębokości ok. 27,0 m p.p.t. Jest to poziom zbliżony do poziomu wód powierzchniowych w rzece Łupi, co świadczy o kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi. Jest on dobrze izolowany w stropie warstwą półprzepuszczalnych glin zwałowych. Poniżej plioceńskiego kompleksu izolacyjnego występują jeszcze dwa poziomy wodonośne o charakterze użytkowym: poziom dolnokredowy i poziom mioceński.

Przez obszar opracowania przebiega granica działu wodnego III rzędu rzeki Rawki i Łupi (Skierniewki). Wschodnia granica obszaru opracowania oddalona jest ok. 3 400 m od rzeki Rawki, zachodnia granica oddalona jest ok. 1 200 m od rzeki Skierniewki.

Okresowo rzeka ta zasilana jest przez ciek, antropogenicznie zmieniony rozpoczynający się w rejonie skrzyżowania ul. Mazowieckiej i Al. Rataja (znajdujący się poza obszarem opracowania).

W obrębie niemal całego obszaru występuje obszar wysoczyzny zbudowany z utworów trudno przepuszczalnych (glin), w którym nie zaobserwowano sączeń do głębokości 4,5 m lub bardzo nieliczne. Studnie kopane mogą czerpać wodę z głębokości 5,5 – 9,0 m p.p.t.

W części zachodniej i północno wschodniej obszaru opracowania zaobserwowano obszar glin zawierających liczne przewarstwienia piaszczyste, w głównie w strefie głębokości 1,5 - 2,5 m p.p.t. Punktowo w sąsiedztwie ul. Rybickiego występuje obszar zbudowany z gruntów łatwo przepuszczalnych o zmiennej miąższości od 1,5 do ponad 5 m (piasków rzecznych wodnolodowcowych i lodowcowych o różnej granulacji i różnym współczynniku filtracji. Zwierciadło wody występuje tylko okresowo na stropie płytko zalegających glin. Studnie kopane mogą czerpać wodę z przewarstwień piaszczystych występujących wśród glin.

W bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika wodnego występuje obszar zbudowany z utworów łatwo przepuszczalnych (piasków próchnicznych, piasków przewarstwionych namułami, torfami i pyłami. Zwierciadło wody związane jest bezpośrednio ze stanami wody w rzece (najczęściej w strefie głębokości 0-1 m od powierzchni terenu).

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrologicznym (według podziału hydroregionalnego Polski, stosowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie) teren miasta położony jest w południowo - zachodnim krańcu Regionu Południowo-mazowieckiego, położonego w zachodniej części Makroregionu Wschodniego Niżu Polskiego.

Przez teren miasta prowadzą trzy działy wodne III-go rzędu pomiędzy zlewniami rzek: Rawki, Łupi i Pisi – Zwierzyniec. Te trzy naturalne ciek wodne stanowią podstawowy układ hydrograficzny miasta. Ich przebiegi zachowują kierunek: południe na północny-zachód. Rzeki te są prawobrzeżnymi dopływami Bzury. Uzupełnieniem rzek są nieliczne ciek bezimienne - głównie rowy melioracyjne i zbiornik retencyjny „Zadębie” zasilany przepływowo przez rzekę Łupię.

Całkowita długość rzeki Łupi wynosi 50 km, z czego w Skierniewicach płynie na odcinku 7 km. W środkowym biegu tej rzeki utworzono zbiornik retencyjny pod nazwą „Zalew Zadębie”. Utworzony na rzece sztuczny zbiornik jest zbiornikiem przepływowym o długości 2,09 km , przy normalnym poziomie piętrzenia na rzędnej 121,0 m n.p.m. Funkcjonowanie zbiornika ogranicza do minimum zagrożenie powodziowe. Rzeką wraz z dopływami i rowami melioracyjnymi odbiera wody powierzchniowe z 2/3 powierzchni miasta. Dla terenów przyrzecznych ważne jest funkcjonowanie doliny rzeki, która zbiera wody powierzchniowe. W terenach zurbanizowanych (również w obszarze opracowania) wody opadowe zbierane są w system kanalizacji deszczowej i odprowadzane do rzeki Łupi.

We wschodniej części miasta przepływa rzeka Rawka. Stanowi ona prawy, największy dopływ Bzury. Rzeką ma ok. 97 km długości, a jej dorzecze obejmuje obszar 1192 km² Rawka powstaje z połączenia dwóch cieków źródłowych znajdujących się ok. 5 km na wschód od Koluszek. Wpada do Bzury między Łowiczem a Sochaczewem. Średni przepływ rzeki przy ujściu wynosi ok. 5,3 m³/s, a maksymalna rozpiętość wahań stanów wód to 2,8 m. Rawka jest zachowaną w naturalnym stanie typową rzeką niziną średniej wielkości i dlatego koryto rzeki zostało objęte ochroną rezerwatową od źródeł aż do ujścia – rezerwat przyrody Rawka, ponadto chronione są fragmenty doliny i skarpy bardziej oddalone od obecnego koryta – rezerwat Kopanicha i Ruda Chlebacz. Rzeką od Starej Rawy do Bolimowa płynie przez Bolimowski Park Krajobrazowy. Wzdłuż rzeki utworzono Obszar Natura 2000 pn. „Dolina Rawki”.

Badania wód (jednolitych części wód powierzchniowych) rzeki Łupi (Skierniewki), na odcinku od dopływu spod Dębowej Góry do ujścia (punkt pomiarowo-kontrolny Skierniewka – Mysłaków) przeprowadzone w 2015 r. przez służby WIOŚ wykazały iż:

- stan (potencjał ekologiczny JCWP) jest umiarkowany,
- stan chemiczny jest dobry,
- spełnia wymagania dodatkowe obszarów chronionych.

Badania dot. jakości wody w rzece (punkty pomiarowe w Żelaznej i w Mysłakowie) wykazały, że wody te osiągnęły umiarkowany stan ekologiczny.

Badania wód (jednolitych części wód powierzchniowych) rzeki Rawki na odcinku od Białki do Korabiewki bez Korabiewki (punkt pomiarowo-kontrolny Rawka - Budy Grabskie)

przeprowadzone w 2015 r. przez służby WIOŚ wykazały:

- stan (potencjał ekologiczny JCWP) jest poniżej stanu dobrego,
- stan chemiczny – poniżej stanu dobrego (PSD),
- spełnia wymagania dodatkowe obszarów chronionych.

Potencjał ekologiczny JCWP

Potencjał ekologiczny JCWP rzeki Rawki jest poniżej stanu dobrego. O obniżeniu klasy stanu ekologicznego zdecydowały elementy fizykochemiczne i elementy biologiczne. Wśród elementów biologicznych najbardziej niekorzystnie oceniane była ichtiofauna. Najczęściej przekraczanymi parametrami fizykochemicznymi były parametry charakteryzujące warunki tlenowe (CHZT-Cr).

Stan chemiczny

Wśród badanych wskaźników wód rzeki Rawki najczęstsze przekroczenia zanotowano dla średniorocznego stężenia sumy benzo(g,h,i)peryleny i indeno(1,2,3-cd)pirenu. Wskaźnik ten był poniżej stanu dobrego. Jest to bardzo problematyczne zanieczyszczenie ze względu na powszechność występowania i powtarzalność przekroczeń na przestrzeni ostatnich lat. Benzo(g,h,i)perylen i indeno(1,2,3-cd)piren są emitowane podczas podgrzewania bądź spalania związków organicznych. Źródłem ich emisji są procesy spalania paliw w domach, samochodach, ciepłowniach, elektrowniach i zakładach produkcyjnych. Związki te wchodzi w skład asfaltów, materiałów izolacyjnych, lakierów, lepików i są emitowane do środowiska w trakcie ich tworzenia, nakładania i eksploatacji. Są to niebezpieczne substancje, posiadające właściwości kancerogenne i teratogenne.

Ocena stanu chemicznego polega na porównaniu wartości średnich i wartości maksymalnych poszczególnych wskaźników z normami środowiskowymi z rozporządzenia Ministra Środowiska z 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. z 2014 r. nr 0, poz. 1482). Wynikiem klasyfikacji jest stan chemiczny dobry, gdy normy środowiskowe są spełnione zarówno w zakresie wartości średnich rocznych, jak i wartości maksymalnych. Niespełnienie tych warunków w znaczącym stopniu dla któregośkolwiek wskaźnika prowadzi do nadania stanu chemicznego poniżej stanu dobrego.

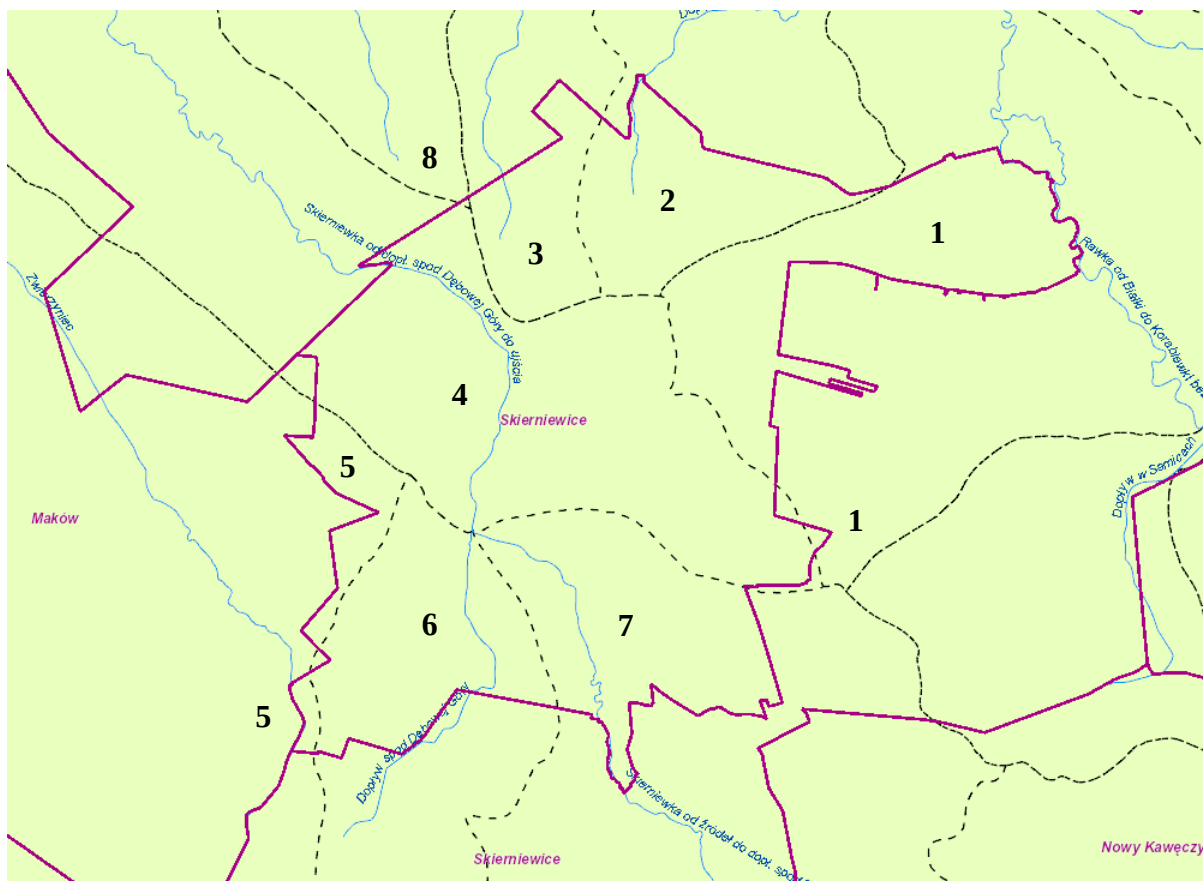
Stan jednolitej części wody określa się dla wód przebadanych zarówno pod względem ekologicznym, jak i chemicznym. Równoważnym elementem oceny stanu jest spełnienie dodatkowych wymogów obszarów chronionych. Ze względu na decydującą rolę elementu o klasyfikacji najniższej, nadano stan zły jednolitym częściom wód, w których brakowało oceny stanu/potencjału ekologicznego lub stanu chemicznego, ale pozostałe elementy wskazywały na stan poniżej dobrego.

W Regionie Wodnym Środkowej Wisły wyznaczono 1355 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, w większości naturalnych o umiarkowanym stanie ekologicznym.

Obszar miasta Skierniewice znajduje się w dorzeczu rzeki Wisły i swoimi granicami obejmuje osiem jednolitych części wód powierzchniowych:

L.p.	kod JCWP	nazwa JCWP	całk. pow. (km ²)	typologia JCWP
1	RW200019272693	Rawka od Białki do Korabiewki bez Korabiewki	94,7	19
2	RW200017272692	Dopływ z Sewitut	12,65	17
3	RW20001727259929	Dopływ spod Skierniewic	44,73	17
4	RW2000192725899	Skierniewka od dopł. spod Dębowej Góry do ujścia	66,28	19
5	RW200017272569	Zwierzyniec	146,92	17
6	RW200017272588	Dopływ spod Dębowej Góry	11,04	17
7	RW2000172725879	Skierniewka od źródeł do dopł. spod Dębowej Góry	274,1	17
8	RW2000172725929	Dopływ z Nieborowa	94,7	17

Rozmieszczenie wymienionych w powyższej tabeli poszczególnych jednolitych części wód powierzchniowych w granicach miasta przedstawiono na rysunku poniżej.

Rys.11. Jednolite części wód powierzchniowych w granicach miasta Skiermiewice – numeracja JCWP według tabeli.

Obszar opracowania

Obszar opracowania znajduje się w granicach JCWP (1) Rawka od Białki do Korabiewki bez Korabiewki - kod RW200019272693.

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (program wodno-środowiskowy kraju) oceniono stan obszaru JCWP (1) jako zły i oceniono ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych jako zagrożony, ze względu na wpływ działalności antropogenicznej, który generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.

Stan ekologiczny i chemiczny oceniono jako - dobry.

Na terenie osiedla mieszkaniowego występuje kilka niewielkich zagłębień terenowych (stawików) oraz jedno zagłębienie we wschodniej części obszaru opracowania.

W obrębie obszaru opracowania znajduje się dział wodny III rzędu rzeki Rawki i Łupii. Wody opadowe spływają w kierunku północno-wschodnim wpadając docelowo do rzeki Rawki.

Obszar opracowania znajduje się poza zasięgiem obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, o których mowa w art. 88d ust. 2, pkt 1 i 2 ustawy Prawo wodne, na podstawie map ryzyka powodziowego i map zagrożenia powodziowego, tj. w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie raz na sto lat ($Q=1\%$) i raz na 10 lat ($Q=10\%$) rzeki Rawki i Łupii, a także poza obszarem na którym prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat - poza obszarem na którym istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego ($Q = 0,2 \%$). Dane na podstawie – hydroportal KZGW pod adresem <http://mapy.arkusz-m-34-5-a-b-2>.

Zgodnie z powyższym nie zachodzi potrzeba uwzględnienia w projekcie planu ustaleń

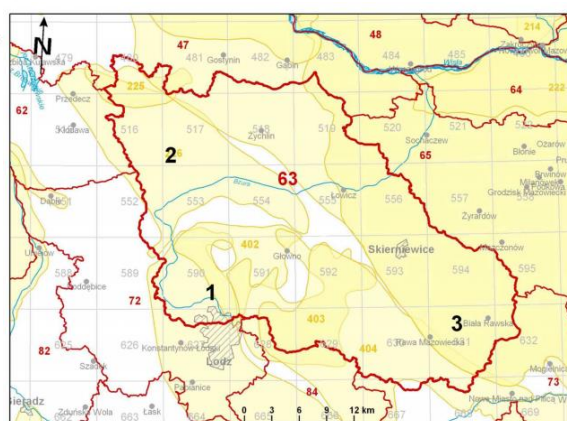
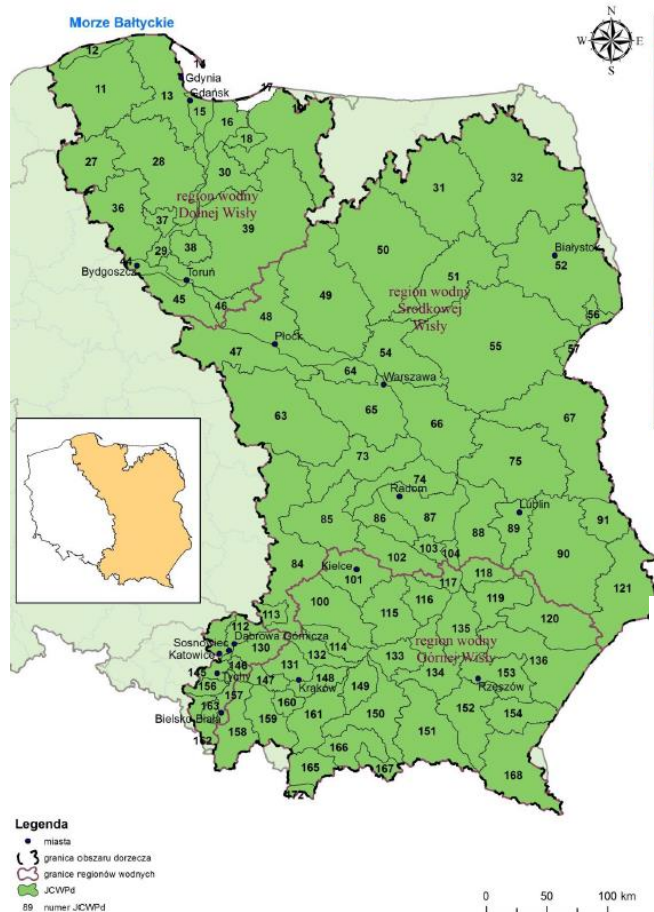
dotyczących zakazów i ograniczeń w użytkowaniu przedmiotowych obszarów, jakie obowiązują na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z art. 88 I ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Wody podziemne

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych (groundwater bodies) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającą pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Znaczący przepływ wód podziemnych wg ww. Dyrektywy jest to taki przepływ, którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowymi lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

Obszar miasta Skierniewice znajduje się w obszarze jednolitej części wód podziemnych JCWPd nr 63 (PLGW200063) – region wodny Środkowej Wisły.

Rys. 12 (po lewej)
JCWP w obszarze dorzecza Wisły,
źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 18 października 2016 r. (Dz. U. z 2016
poz. 1911 z późn. zm.)

Rys. 13 (na górze)
Granice JCWPd nr 63
źródło:
<http://www.psh.gov.pl/publikacje/jcwpd>

Zgodnie z charakterystyką obszaru umieszczoną na stronie internetowej Państwowej Służby Hydrogeologicznej JCWPd nr 63 posiada na zdecydowanej większości jeden lub dwa poziomy wodonośne czwartorzędowe. Wykształcony jest również lokalnie poziom mioceni i kredowy. Ponadto powszechnie występują wodonośne utwory jurajskie będące w bezpośredniej więzi hydraulicznej z poziomami młodszymi. Z kolei generalnie poziom kredowy nie wykazuje bezpośredniej więzi hydraulicznej z wodonośnymi utworami

czwartorzędowymi lub mioceńskimi. Cecha szczególna: duża niejednorodność stratygraficzna poziomów wodonośnych.

Zgodnie z art. 38e ust. 1 ustawy – Prawo wodne celem środowiskowym dla Jednolitych Części Wód Podziemnych jest:

- 1) zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- 2) zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- 3) ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewniani między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Prowadzony monitoring jakości wód podziemnych w zakresie oceny Jednolitych Części Wód Podziemnych wskazuje, iż stan ilościowy i stan chemiczny tego obszaru jest dobry.

W obrębie obszaru opracowania znajduje się 13 udokumentowanych ujęć wód podziemnych w tym 8 studni głębinowych (wskazane na rysunku planu miejscowego). Udokumentowane ujęcia wód podziemnych nie posiadają stref ochronnych.

Ocenę stanu jakości oraz zasobów ilościowych wód podziemnych w Skierniewicach dokonano w oparciu o badania prowadzone w ramach monitoringu regionalnego (zostały one opublikowane w Raporcie o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2010 r.). Na terenie miasta badaniom poddano dwie studnie (dwa punkty pomiarowo-kontrolne znajdują się w parku miejskim i przy ul. Łącznej). Próby wody z poszczególnych studni pobrano raz w roku. Obydwie studnie charakteryzowały się dobrą jakością i należały do klasy II. Jak wynika z Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23.07.2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896) za podstawę oceny klas jakości wód przyjęto graniczne wartości określonej grupy wskaźników. Wody należące do klasy II to wody dobrej jakości. Wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne. Wskaźniki jakości wody, z wyjątkiem żelaza, nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wartości wskaźników jakości wody oznaczone dla istniejących ujęć komunalnych na terenie miasta nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne. Wskaźniki jakości wody, z wyjątkiem żelaza i manganu nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W obszarach opracowania nie znajdują się ujęcia wód.

Badania wód podziemnych prowadzone w ramach krajowego i regionalnego monitoringu w 2014 r. (Raport o stanie środowiska w woj. łódzkim w 2015 r.) nie obejmowały punktów pomiarowych znajdujących się na terenie miasta Skierniewice. Najbliżej znajdującymi się punktami, które objęto monitoringiem krajowym znajdowały się na terenie Nowego Kawęczyna (gm. Nowy Kawęczyn) i Prus (gmina Głuchów). Badane wody podziemne w Nowym Kawęczynie, pochodzące z poziomu wodonośnego - trzeciorzędu występowały w II klasie czystości. Badane wody podziemne w Prusach pochodzące z poziomu wodonośnego – czwartorzędu, występowały w III klasie czystości.

Jak wynika z „Raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2015 r.” przeprowadzone w 2014 r. analizy nie wykazały występowania w badanych ujęciach wody niezadowolającej jakości (IV klasa) oraz wody złej jakości (V klasa).

Cały obszar miasta Skierniewice znajduje się w obrębie południowej części geotermalnego subbasenu grudziądzko - warszawskiego. Na terenie miasta stwierdzono występowanie wód geotermalnych o temperaturze ok. 680C. Do bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wpisano złożę wód termalnych „Skierniewice”.

Wykorzystanie wód termalnych w rejonie Skierniewic możliwe jest w systemie dubletu otworów - otwór eksploatacyjny i otwór chłonny GT-1 i GT-2. Znajdują się one na północnych obrzeżach miasta, w sąsiedztwie ulic: Sobieskiego i Rybickiego. Odległość między tymi odwiertami wynosi ok. 1 km. Odwierty zlokalizowane są na terenach rolniczych stanowiących własność Skarbu Państwa. W bezpośrednim otoczeniu odwiertów znajdują się: tereny rolnicze otwarte i z uprawami pod osłonami, tereny z zabudową produkcyjną

i usługową, tereny z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (osiedle „Mazowiecka”). Odwierty wód geotermalnych od wschodniej granicy obszaru opracowania znajdują się w odległości ok. 2,2 km, w linii prostej. Dotychczas nie ustanowiono stref ochronnych dla ujęć wód geotermalnych, podobnie jak nie określono granic obszaru górniczego i terenu górniczego dla tej kopaliny.

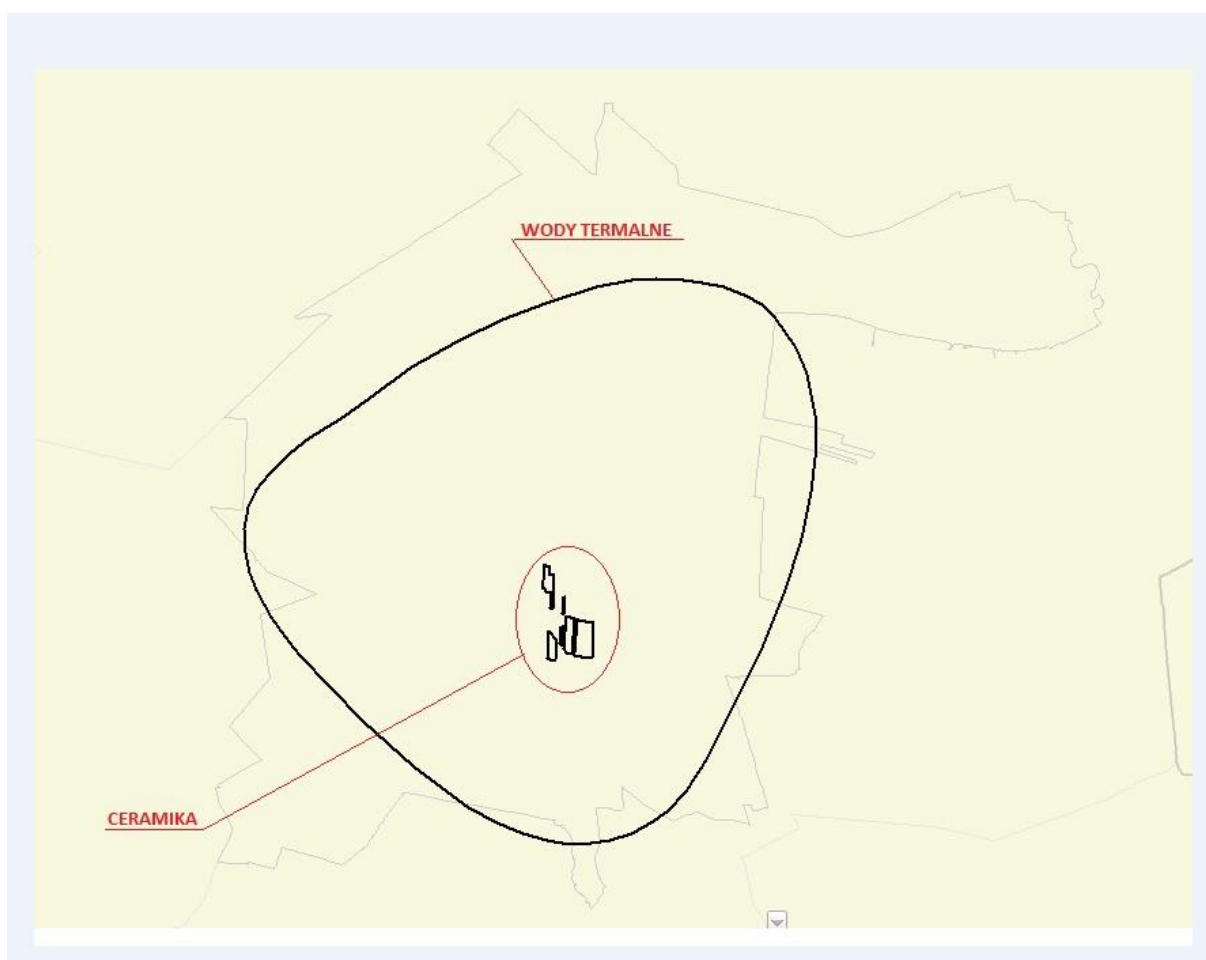
9. Surowce mineralne

Cały obszar miasta Skierniewice znajduje się w obrębie południowej części geotermalnego subbasenu grudziądzko - warszawskiego. Na terenie miasta stwierdzono występowanie wód geotermalnych o temperaturze ok. 68°C. Do bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wpisano złoża wód termalnych „Skierniewice GT-1 i GT-2”. W niewielkiej odległości (ok. 1 km w kierunku na południe) od obszaru opracowania znajduje się złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej. Obecnie eksploatacja tego złoża jest zaniechana.

Wykorzystanie wód termalnych w rejonie Skierniewic możliwe jest w systemie dubletu otworów - otwór eksploatacyjny i otwór chłonny GT-1 i GT-2. Znajdują się one w obrębie obszaru opracowania - w sąsiedztwie ulic: Jana III Sobieskiego i Stanisława Rybickiego. Odległość między tymi odwiertami wynosi ok. 1 km.

Dotychczas nie ustanowiono stref ochronnych dla ujęć wód geotermalnych, podobnie jak nie określono granic obszaru górniczego i terenu górniczego dla tej kopaliny.

Na południe od obszaru opracowania znajdują się zasoby surowców ilastych ceramiki budowlanej (kod złoża w systemie MIDAS: IB 3207). Poniżej na mapie poglądowej przedstawiono zarysy przedmiotowych złóż występujących na terenie miasta.

Rys. 14. Mapa poglądowa z konturem złóż: wód termalnych i surowców ilastych ceramiki budowlanej.

SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ

- kod złoża w systemie MIDAS: IB 3207,
- nazwa złoża: Skierniewice.

Z karty informacyjnej złoża kopaliny stałej (ceramiki budowlanej) wynika:

1. powierzchnia udokumentowanego złoża -14 137 ha,
2. głębokość złoża - od 6,0 do 8,0 m,
3. stratygrafia spągu kopaliny: czwartorzęd – plejstocen,
4. stratygrafia stropu kopaliny: czwartorzęd – plejstocen,
5. podtyp kopaliny: glina (średnia zawartość siarczanów rozpuszczonych w wodzie SO₄ – 0,200 %,
6. ilość pokładów: 1,
7. grubość nakładu - od 0,200 m do 0,400 m, średnia 0,300 m,
8. miąższość złoża – od 0,800 m do 2, 780 m, średnia 1,80 m,
9. głębokość spągu – średnia 2,100 m,
10. średni stosunek grubości nakładu do miąższości złoża – 0,200.

Zestawienie zasobów geologicznych i przemysłowych kopaliny i podtypów kopaliny w złożu – stan na 31.12.2015 r.

ZESTAWIENIE ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH I PRZEMYSŁOWYCH KOPALINY I PODTYPÓW KOPALINY W ZŁOŻU - stan zasobów kopaliny na:2015-12-31

Glina

Zatwierdzone zasoby geologiczne wg stanu na1956-09-10

nr decyzji/zawiadomienia KARTA REJESTRACYJNA

[tys. m³]

	ZASOBY GEOLOGICZNE							
	Poza filarami				W filarach ochronnych			
	A+B	C1	C2	D	A+B	C1	C2	D
Bilansowe	0,00	80,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pozabilansowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Brak zasobów przemysłowych

SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ Razem

Zatwierdzone zasoby geologiczne wg stanu na1956-09-10

nr decyzji/zawiadomienia KARTA REJESTRACYJNA

[tys. m³]

	ZASOBY GEOLOGICZNE							
	Poza filarami				W filarach ochronnych			
	A+B	C1	C2	D	A+B	C1	C2	D
Bilansowe	0,00	80,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pozabilansowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Brak zasobów przemysłowych

Nadzór górniczy pełni Okręgowy Urząd Górniczy – Kielce. Obecnie eksploatacja złoża jest zaniechana.

WODY TERMALNE

- nazwa złoża: Skierniewice GT-1, GT-2.

ZESTAWIENIE ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH I PRZEMYSŁOWYCH KOPALINY I PODTYPÓW KOPALINY W ZŁOŻU - stan zasobów kopaliny na: 2015-12-31

WODY TERMALNE

Zatwierdzone zasoby przemysłowe wg stanu na 2010-09-30

nr decyzji/zawiadomienia RŚV.7431.26.2014.BC

[m3/h]

	ZASOBY PRZEMYSŁOWE							
	Poza filarami				W filarach ochronnych			
	A+B	C1	C2	D	A+B	C1	C2	D
Przemysłowe	86,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nieprzemysłowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

WODY TERMALNE Razem

Zatwierdzone zasoby przemysłowe wg stanu na 2010-09-30

nr decyzji/zawiadomienia RŚV.7431.26.2014.BC

[m3/h]

	ZASOBY PRZEMYSŁOWE							
	Poza filarami				W filarach ochronnych			
	A+B	C1	C2	D	A+B	C1	C2	D
Przemysłowe	86,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nieprzemysłowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Karty informacyjne złóż wg. Państwowego Instytutu Geologiczno-Państwowego (Instytut Badawczy) – stan zasobów kopalin na 31.12. 2015 r.

Obszar objęty projektem planu położony jest w granicach udokumentowanego złoża kopalin – „Wody Termalne”, w którym nie ustanowiono stref ochronnych dla ujęć wód geotermalnych.

Obszar opracowania znajduje się w odległości ok. 200 m na zachód od jednego z odwiertów wód geotermalnych, zlokalizowanego przy ul. Unii Europejskiej i ok. 1200 m na południe od odwiertu usytuowanego przy ulicy Jana III Sobieskiego.

10. Zabytki i obiekty o wartościach kulturowych

Na obszarze objętym projektem planu miejscowego nie występują zabytki i inne formy chronione w oparciu o przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

11. Zagrożenia środowiska i problemy jego ochrony

Biorąc pod uwagę opisane powyżej uwarunkowania środowiskowe oraz dotychczasowy stan zagospodarowania obszaru projektu planu miejscowego i najbliższego otoczenia można przypuszczać, że nie występują istotne zagrożenia dla funkcjonowania środowiska tych regionów. W obrębie obszaru opracowania i w jego bezpośrednim sąsiedztwie nie występują obiekty o uciążliwym oddziaływaniu, mający wymiar ponadlokalny. Należy jednak mieć na uwadze, że stan niektórych elementów środowiska na danym obszarze, może być zależny jest od intensywności oddziaływań źródeł uciążliwości umiejscowionych odległe lub od skumulowanego oddziaływania tych źródeł.

Istotne problemy z zakresu ochrony środowiska, które mają znaczenie dla funkcjonowania środowiska na obszarze planu, wiążą się z utrzymaniem właściwego stanu czystości powietrza na obszarze całego miasta.

11.1. Powietrze atmosferyczne

Na terenie miasta największymi emitarami tych substancji są zakłady przemysłowe skoncentrowane w północno-wschodniej części miasta, między innymi w rejonie ulic: Warszawskiej, Fabrycznej i Domarasiewicza, Elektrociepłownia zlokalizowana przy ul. Przemysłowej 2, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska – przy ul. Jana III Sobieskiego oraz emitory niskiej emisji, głównie zabudowa mieszkaniowa skoncentrowana na terenie osiedla „Zadębie”.

W wyniku rocznej oceny, jakości powietrza w województwie łódzkim, w 2015 r. stwierdzono potrzebę realizacji programów ochrony powietrza w strefie łódzkiej, w której to strefie znajduje się miasto Skierniewice. Zanotowano przekroczenia substancji zanieczyszczających w powietrzu ze względu na kryteria ochrony zdrowia - podwyższone stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5}, PM₁₀, także benzo(a)pirenu. Główną przyczyną występowania ponadnormatywnych stężeń pyłu zawieszonego na obszarze miasta jest emisja z tzw. źródeł niskiej emisji - kotłowni umiejscowionych w budynkach (duża ich część to kotłownie opalane węglem). Korzystanie z węglowych czynników ciepła, powoduje emisję podstawowych zanieczyszczeń dwutlenku siarki, tlenków azotu i pyłu zawieszonego w powietrzu.

W obrębie obszaru opracowania funkcjonuje sieć gazowa, do której podłączona jest znaczna ilość budynków. Stąd należy przypuszczać, iż emisja toksycznych gazów emitowanych z palenisk domowych obszaru opracowania i terenów w sąsiedztwie nie jest znacząca.

11.2. Klimat akustyczny

W obrębie osiedla mieszkaniowego i w sąsiedztwie obszaru opracowania nie prowadzono badań dotyczących hałasu emitowanego przez poszczególne ulice osiedlowe. Należy oceniać, że jakość klimatu akustycznego na obszarze objętym planem jest dobra i standardy określone w przepisach prawa dla istniejących tam rodzajów zabudowy są dotrzymane. Brak stosownych pomiarów z zakresu emisji zanieczyszczeń nie pozwala na dokładniejszą ocenę.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z dnia 22 stycznia 2014 r., poz. 112) dla terenów:

- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - poziom hałasu w ciągu dnia dopuszczony jest na poziomie 61 dB, w ciągu nocy- 56 dB,
- zabudowy mieszkaniowo-usługowej - poziom hałasu w ciągu dnia dopuszczony jest na poziomie 65 dB, w ciągu nocy- 56 dB.

Biorąc pod uwagę niewielki ruch komunikacyjny (obserwacje własne) można przypuszczać, iż nie następują przekroczenia wartości stanowiących poziomy dopuszczalnego hałasu dla terenów szczególnie chronionych przed hałasem, tj. terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Zaopatrzenie terenu miasta Skierniewice w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Dostawcą energii w zasięgu miasta jest PGE Dystrybucja SA. Na terenie miasta występują linie elektroenergetyczne napowietrzne. Na terenie miasta Skierniewice znajduje się 10 miejsc występowania stacji bazowych telefonii komórkowych:

1. przy ul. Strobowskiej - obiekt wolno stojący,
2. przy ul. Artyleryjskiej - obiekt wolno stojący,
3. przy ul. Sobieskiego - komin,
4. przy ul. Przemysłowej - komin,
5. przy ul. Zwierzynieckiej - komin,
6. przy ul. Mszczonowskiej - budynek,
7. przy ul. Jagiellońskiej - budynek TP S.A.,
8. przy ul. Św. Faustyny Kowalskiej - kościół,

9. przy ul. Wyszyńskiego – kościół, obiekt montowany na budynkach,
10. przy ul. Prusa – wieżowiec, obiekt montowany na budynkach.

Źródło; Program Ochrony Środowiska Miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 opracowany przez Ekolog Sp. z o.o. ul. Świętowidzka 6/4, 61-058 Poznań.

11.3. Pola elektromagnetyczne

Przez centralną część obszaru opracowania, w kierunku północ-południe przebiegają linie elektroenergetyczna 110 kV i 15 kV.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, pola elektromagnetyczne definiuje się, jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, a ochrona przed nimi polega na utrzymaniu poziomów tych pól poniżej wartości dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszanie poziomów, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Ww. sieci są źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego. Stosownie do przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. o dopuszczalnych poziomach pól elektroenergetycznych w środowisku oraz sposobach sprawdzania dotrzymania tych poziomów natężenia pola elektrycznego w terenach zabudowy mieszkaniowej nie powinno przekraczać wartości 1kV/m, mierzonej na wysokości 1,8 m nad poziomem podłogi w mieszkaniu. Maksymalna dopuszczalna składowa magnetyczna elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego o częstotliwości 50 Hz ustalona jest w wielkości 80A/m. W celu określenia miejsc występowania elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego w wielkościach wykluczających możliwość realizacji zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi, wykonuje się pomiary kontrolne.

Ostatnie pomiary dotyczące pól elektromagnetycznych w Skierniewicach dokonywane były w roku 2014 w 3 punktach pomiarowych tj. ul. Mszczonowska 43B, Rynek, ul. Konarskiego 1. W żadnym z punktów pomiarowych nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnych wartości, we wszystkich punktach pomiarowych wartości były równe lub minimalnie mniejsze od wyznaczonej normy.

Ostatnie pomiary pola elektromagnetycznego w całym województwie przeprowadził Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi w roku 2016. Pomiary przeprowadzono w 45 punktach pomiarowych, jednak żaden z nich nie leży na terenie miasta Skierniewice. Wyniki zmierzonych pól elektromagnetycznych na obszarze województwa nie wykazały przekroczenia dopuszczalnego poziomu. W omawianym roku, podobnie jak w latach ubiegłych, badania w całym województwie łódzkim wskazały, że w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń poziomów PEM. Mimo postępującego wzrostu liczby źródeł pól elektromagnetycznych nie obserwuje się znaczącego wzrostu natężenia poziomów pól w środowisku.

Źródło; Program Ochrony Środowiska Miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 opracowany przez Ekolog Sp. z o.o. ul. Świętowidzka 6/4, 61-058 Poznań.

Dotychczasowe zagospodarowanie obszaru planu nie generuje zagrożeń dla utrzymania walorów środowiskowych Obszaru Ochrony Uzdrawiskowej Skierniewice – Maków, nie narusza zasad gospodarowania ustanowionych w przepisach ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach, obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych dla strefy „C” ochrony uzdrowiskowej.

Obszar planu położony jest odległe od obszarów poddanych prawnej ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody (tj. Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i Bolimowsko-Radziejowickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Zwierzyniec Królewski”, obszaru sieci Natura 2000 „Dolina Rawki”, rezerwatu przyrody rzeki Rawki). Sposób wykorzystania obszaru planu nie umniejsza walorów przyrodniczych w/wym. obszarów chronionych.

Biorąc pod uwagę opisane powyżej uwarunkowania środowiskowe oraz dotychczasowy stan zagospodarowania obszaru projektu planu miejscowego i najbliższego otoczenia można przypuszczać, że nie występują istotne zagrożenia dla funkcjonowania środowiska tych regionów.

III. Ustalenia projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Celem opracowania planu miejscowego jest wyznaczenie terenów dla zabudowy produkcyjno-usługowej w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej, które dotychczas stanowiły użytki rolne oraz w celu usankcjonowanie lokalizacji Rodzinnego Ogrodu Działkowego przy ulicy Miedniewickiej, co wg działkowców zagwarantuje im rozwój działalności. Dotychczas teren ww. ogrodu nie posiadał planu miejscowego. W obydwu przypadkach o zmianę ustaleń planu wnioskowali właściciele poszczególnych działek oraz działkowcy.

Objęcie projektem planu miejscowego terenu osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zlokalizowanego przy ulicy Mazowieckiej wynika z potrzeby ustalenie linii rozgraniczających dla poszczególnych terenów, głównie dla ulic w związku z budową i rozbudową infrastruktury technicznej dla osiedla, zgodnie z opracowaną w 2017 r. koncepcją projektową budowy/rozbudowy infrastruktury technicznej dla inwestycji pn. „Budowa/rozbudowa ulic: Kwiatowa, Urocza, Łakowa, sięgacz ul. Miłej w Skierniewicach”. Dotychczas na terenie osiedla nie występuje żaden usystematyzowany sposób odwadniania terenu – brak kanalizacji deszczowej. Brak równości podłużnej i poprzecznej nieutwardzonych nawierzchni dróg utrudnia spływ wody opadowej z korony dróg. Ponieważ ukształtowanie wysokościowe terenu jest równinne to naturalne spadki terenu nie zapewniają odpowiedniego odwodnienia powierzchniowego.

Zakres opracowania zdefiniowany został głównie rodzajem zmian wprowadzonych projektem uchwały.

Projekt planu miejscowego składa się z części opisowej (tekst planu – uchwały Rady Miasta) oraz graficznej – rysunku, jako załącznika do planu nr 1 w skali 1: 1000) dla całego obszaru objętego projektem planu.

Ustalenia projektu planu znajdują się w trzech rozdziałach zawierających:

- przepisy ogólne (rozdział 1),
- ustalenia ogólne dla całego obszaru objętego planem (rozdział 2),
- ustalenia szczegółowe dla terenów (rozdział 3),
- przepisy przejściowe i końcowe (rozdział 4).

W rozdziale 1 zawarto przepisy ogólne, w których znajdują się informacje dotyczące określań stosowanych w uchwale planu, oznaczeń graficznych stosowanych na rysunkach planu oraz kategoriach przeznaczenia terenu.

Do obowiązujących ustaleń projektu planu należą następujące oznaczenia graficzne:

- granice obszaru objętego planem,
- teren określony symbolem cyfrowym i symbolem literowym dotyczącym przeznaczenia terenu,
- linie rozgraniczające terenu,
- linia zabudowy nieprzekraczalna,
- wymiarowanie szerokości pasa drogowego i linii zabudowy – w metrach,
- symbole przeznaczenia terenów sąsiednich,
- linie elektromagnetyczne ze strefami ochronnymi,
- strefa obniżonej wysokości zabudowy.

Z uwagi na uwarunkowania w projekcie planu nie określono:

- 1) granic i sposobów zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, obszarów osuwania się mas ziemnych oraz krajobrazów priorytetowych – ze względu na brak takich obszarów w obszarze planu;

- 2) granic i sposobów zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie ustalonych na podstawie przepisów odrębnych, w tym terenów górniczych - ze względu na brak takich obszarów i terenów w obszarze planu;
- 3) sposobu i terminu tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów ze względu na to, że nie przewiduje się możliwości zagospodarowania terenów i realizacji obiektów budowlanych o przeznaczeniu innym niż określone w planie.
- 4) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej, granic i sposobów zagospodarowania terenów górniczych, a także obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, obszarów osuwania się mas ziemnych oraz krajobrazów priorytetowych – ze względu na brak występowania takich obszarów i obiektów w obszarze planu.

Zakres planu zgodny jest z art. 15 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późn. zm.).

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie jest dokumentem właściwym do określenia szczegółowych rozwiązań i parametrów technicznych zainwestowania poszczególnych terenów funkcjonalnych. W planie zakłada się uwzględnienie przy realizacji poszczególnych inwestycji zapisów przepisów odrębnych.

W obszarze planu, wyodrębniono tereny oznaczone symbolami:

- M - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- M,U - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy usługowej,
- R, UON - tereny produkcji rolnej , tereny usług nauki,
- ZD - tereny rodzinnych ogrodów działkowych,
- P,U - tereny produkcyjno-usługowe,
- Wr - teren rowu odwadniającego,
- KDG - tereny dróg publicznych - klasy główna,
- KDL - tereny dróg publicznych - klasy lokalna,
- KDD - tereny dróg publicznych – dojazdowa,
- KDW - tereny dróg wewnętrznych.

W projekcie planu ustalono szczegółowe zasady i standardy zagospodarowania oraz zabudowy wyodrębnionych terenów różnicując je w zależności od przeznaczenia terenu, charakteru i formy istniejącej zabudowy, uwarunkowań środowiska naturalnego. Do najistotniejszych należą:

- ograniczenie intensywności zabudowy poprzez wskazanie maksymalnego wskaźnika zabudowy działki, minimalnej i maksymalnej intensywności zabudowy, minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej i minimalnej wielkości działki budowlanej,
- ustalenie nieprzekraczalnych linii zabudowy od ulic publicznych, dróg wewnętrznych oraz od rowu melioracyjnego,
- ustalenie stref ochronnych dla linii energetycznych 110 kV i 15 kV,
- ustalenie maksymalnej wysokości budynków,
- wskazanie strefy obniżonej wysokości zabudowy,
- ustalenia zasad zaopatrzenia zabudowy w media i zasad wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną,
- wskazanie granicy strefy „C” ochrony uzdrowiskowej obszaru ochrony uzdrowiskowej Skierniewice-Maków,
- wskazanie granicy obszaru zmeliorowanego.

W projekcie planu, określone dla części zainwestowanej obszaru planu – przeznaczenie terenów, dopuszczalny sposób użytkowania, graniczne parametry dla kształtowania gabarytów budynków, formy budynków, intensywność zabudowy – uwzględniają niemal w pełni obecne zainwestowanie.

W związku z utworzeniem Obszaru Ochrony Uzdrawiskowej Skierniewice-Maków, znaczny fragment obszaru opracowania znalazł się w strefie „C” ochrony uzdrawiskowej (granicę tej strefy wskazano na rysunku planu). W związku z tym uległy zmianie możliwości gospodarowania i funkcjonowania firm znajdujących się w obrębie przedmiotowej strefy. Ograniczone zostały możliwości produkcyjne. Dotychczasowe zagospodarowanie obszaru planu nie generuje zagrożeń dla utrzymania walorów środowiskowych Obszaru Ochrony Uzdrawiskowej Skierniewice - Maków, nie narusza zasad gospodarowania ustanowionych w przepisach ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym, obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz gminach uzdrawiskowych dla strefy „C” ochrony uzdrawiskowej.

W projekcie planu przesądza się o możliwości wprowadzenia na tereny rolnicze, zlokalizowane przy ulicy Unii Europejskiej zabudowy produkcyjno-usługowej

Zachowuje się przebieg rowów odwadniających, które stanowią ważny element systemu odwadniającego miasta, dopuszczając ich przykrycie lub skanalizowanie.

IV. Przewidywane skutki wpływu ustaleń projektu planu na środowisko oraz na cele i przedmiot ochrony Obszaru Natura 2000 z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy

Obszar opracowania znajduje się na obrzeżach miasta, w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej. Swymi granicami obejmuje doświadczalne tereny rolnicze będące w zarządzie Instytutu Ogrodnictwa z siedzibą w Skierniewicach, obszar osiedla mieszkaniowego z zabudową jednorodzinną, obszar ogrodu działkowego oraz teren rolniczy w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej, który w oparciu o ustalenie projektu planu otrzymał przywilej zabudowy produkcyjno-usługowej.

Obszar projektu planu nie jest objęty formami ochrony, o których mowa w przepisach ustawy o ochronie przyrody.

Na znacznej części opisywanego obszaru realizacja nowego planu będzie polegała na „utrzymaniu” dotychczasowych funkcji zabudowy i zagospodarowania terenu oraz istniejących formy i skali zabudowy. W projekcie planu utrzymano tereny rolnicze, które użytkowane są przez instytut naukowy, ogród działkowy i osiedle zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ze zrealizowaną zabudową.

W zgodzie z ustaleniami nowego planu, największe przekształcenia w zagospodarowaniu obszaru planu mogą nastąpić w terenie opisanym symbolem 5.148 PU, gdzie przewiduje się możliwość realizacji zabudowy produkcyjno-usługowej oraz w terenach przylegających od wschodu do osiedla mieszkaniowego, gdzie projekt planu umożliwia realizację zabudowy mieszkaniowo-usługowej (tereny o symbolach: 5.142 MN,U, 5.143 MN,U, 5.144 MN,U) i teren w centralnej części osiedla oznaczony symbolem 5.138 MN.

Nowym elementem w strukturze przestrzennej miasta będą nowe ulice wewnętrzne (tereny o symbolach 5.162 KDW, 5.163 KDW i 5.164 KDW), które skomunikują nowo zagospodarowane tereny z pozostałą częścią miasta.

Nowa zabudowa zdecydowanie zwiększy intensywność użytkowania obszaru objętego projektem planu, włączy do struktur zabudowy miejskiej nowe tereny dotychczas wolne od zabudowy. Ponieważ przedmiotowe tereny zachowują dostępność do niezbędnych sieci infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacje sanitarną, sieć elektroenergetyczną i telekomunikacyjną), należy oceniać, że skala ujemnego oddziaływania wynikająca ze zintensyfikowania zabudowy w obszarze opracowania będzie miała ograniczony wymiar.

Poniżej zawiera się prognozę oddziaływania na środowisko projektowanej w planie zabudowy i zagospodarowania terenu, odniesioną do poszczególnych elementów środowiska:

- wpływ na warunki klimatu lokalnego

z ograniczeniem powierzchni biologicznie czynnych i z powstaniem obiektów budowlanych (budynków) wiązać się zmiany warunków przewietrzania, zmniejszenie wilgotności powietrza, podwyższenie temperatury i zmniejszenie jej amplitudy, zwiększonym zacienieniem niektórych terenów – to jest zmiany warunków mikroklimatycznych. Przeobrażenia są

typowymi dla obszarów poddanych procesom urbanizacji. Odnosi się to do terenu istniejących gruntów rolnych wyodrębnionych w projekcie planu jako tereny zabudowy o symbolach: 5.138 MN, 5.141 MN, 5.143 MN,U, 5.144 MN,U 5.145 MN,U i 5.148 PU.

W obrębie pozostałych terenów – przy konieczności spełnienia zapisanych w projekcie planu warunków zagospodarowania, nie zwiększy się istotnie intensywność wykorzystania terenu, a tym samym nie będą tutaj odczuwalne zmiany w sferze klimatu.

- wpływ na powierzchnię ziemi i gleby

Należy spodziewać się znacznych zmian w ukształtowaniu powierzchni terenów przewidzianych do zabudowy, szczególnie na etapie budowy. Nowe formy powierzchniowe towarzyszące budowom, jak nasypy, wykopy, najczęściej nie będą miały charakteru trwałego. W znacznej części obszaru opracowania (osiedle mieszkaniowe) gleby zostały antropogenicznie przekształcone. Należy założyć, iż w związku z dopuszczoną zabudową w terenach dotychczas wolnych od zabudowy nastąpią znaczne przekształcenia profili glebowych i samej powierzchni ziemi. Proces ten należy ocenić w kategoriach negatywnych. Mogą to być trwałe, negatywne skutki realizacji postanowień planu, tym bardziej. Jakkolwiek są to grunty orne o średniej wartości bonitacyjnej (w przeważającej części grunty orne klasy IV a, III b), to fakt że duża ich część wskutek zabudowy ulegnie przekształceniom, musi być oceniane w kategoriach negatywnych.

- wpływ na kopaliny naturalne

Postanowienia planu nie mają wpływu na złoża wód geotermalnych.

- wpływ na wody powierzchniowe i wody podziemne

obszar planu jest częścią zlewni rzeki Rawki. Rzeka znajduje się jednak odlegle od jego granic, ok. 3,7 km i nie ma bezpośredniego oddziaływania na stan wód w rzece ze strony czynników umiejscowionych na obszarze objętym projektem planu.

Na obszarze planu dostępna jest sieć kanalizacji sanitarnej, która będzie wymagała rozbudowy i wprowadzenia do terenów nowej zabudowy. W planie ustala się zasadę odprowadzania ścieków komunalnych do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej. Zagrożenie niekontrolowanymi zrzutami ścieków jest minimalne i może dotyczyć sytuacji awaryjnych.

Znaczącą uciążliwość wynikającą z przewidywanego zwiększania się powierzchni utwardzonych i uszczelnionych w obrębie terenów zabudowy może być wzrost ilości ścieków, stanowiących zanieczyszczone wody opadowe lub roztopowe. Wody będą zanieczyszczone w sposób narastający w wyniku ruchu oraz parkowania pojazdów samochodowych. Stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzeniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego - wody opadowe lub roztopowe, ujęte w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne, pochodzące między innymi, z zanieczyszczonej powierzchni szczelnej parkingów o powierzchni większej niż 0,1 ha, w ilości jaka powstaje z opadów o natężeniu co najmniej 15 l na sekundę na 1 ha - mogą być wprowadzane do wód lub do ziemi, pod warunkiem że nie zawierają substancji zanieczyszczających w ilościach przekraczających 100mg/l zawiesin ogólnych oraz 15mg/l węglowodorów ropopochodnych. Nie jest wykluczone, że będzie zachodziła konieczność wyposażenia niektórych działek budowlanych w urządzenia oczyszczające wody opadowe lub roztopowe. Ustalenia planu nie niosą zagrożeń dla jakości wód podziemnych o walorach użytkowych. Decyduje o tym budowa geologiczna obszaru, występowanie mięjszych, nieprzepuszczalnych warstw gliny zwałowej. (treść rozdziału 2 - Budowa geologiczna i warunki gruntowe).

W obrębie osiedla mieszkaniowego nie funkcjonuje sieć kanalizacji deszczowej, co powoduje nieznaczne podtopienia. Brak równości podłużnej i poprzecznej nieutwardzonych nawierzchni dróg utrudnia spływ wody opadowej z korony dróg. Ponieważ ukształtowanie wysokościowe terenu jest równinne to naturalne spadki terenu nie zapewniają odpowiedniego odwodnienia powierzchniowego. W projekcie planu zaktualizowano linie

rozgraniczające dla ulic, co umożliwi realizację sieci kanalizacyjnej w pasach drogowych tych ulic.

- wpływ na rośliny i zwierzęta

na obszarze planu nie występują cenne, naturalne zbiorowiska roślinności, jak też nie ma tutaj miejsc lęgowych i stałego bytowania cennych gatunków zwierząt dziko żyjących. Egzystują jedynie gatunki pospolite, związane z osiedlami ludzkimi i terenami zadrzewionymi i rolnymi - głównie drobne ssaki, ptaki i owady. Ponieważ planowana zabudowa będzie wiązała się z wykarczowaniem krzewów i drzew porośłych samoistnie, część zwierząt utraci swoje miejsca schronienia, tym samym ich wielkość populacji i liczebność poszczególnych gatunków roślin i zwierząt ulegnie zmniejszeniu. Straty w tym zakresie będą dotkliwe. Na tym etapie prac trudno przewidzieć wielkość strat w populacjach zwierząt i roślin. Ustalenia planu w zakresie lokalizacji inwestycji w terenach rolniczych będą negatywnie oddziaływać na szeroko rozumiane środowisko przyrodnicze obszaru opracowania i terenów przyległych.

- wpływ na krajobraz

należy przewidywać, że zwiększenie skali zabudowy w granicach obszaru objętego projektem planu może przynieść istotne zmiany w krajobrazie miasta. Nowa zabudowa w sąsiedztwie osiedla mieszkaniowego będzie kontynuacją dotychczasowego zainwestowania. Z uwagi na funkcje tej zabudowy, nie powinna być odbierana jako dysharmonizująca krajobraz miejski.

W celu zminimalizowania wizualnego dyskomfortu wywołanego różnicą wysokości budynków w terenach ze sobą sąsiadujących tzn. terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej (tereny o symbolach: 5.144 MN,U i 5.145 MN,U) gdzie maksymalną wys. budynków ustalono na 10m i w terenie o funkcji produkcyjno - usługowej (teren o symbolu 5.148 PU), gdzie maksymalną wys. budynków ustalono na 20m) ustalono i wyznaczono na rysunku projektu planu tzw. strefę obniżonej wysokości zabudowy, dla której ustalono maksymalną wysokość budynków do 15 m).

Duże znaczenie dla postrzegania nowej zabudowy będzie dbałość o uporządkowane zagospodarowanie terenu osiedla, także wprowadzenie nasadzeń zieleni na części działek przeznaczonych jako powierzchnie biologicznie czynne (w projekcie planu stanowi się, że udział powierzchni biologicznie czynnej w obrębie działki budowlanej winien wynosić co najmniej 40% powierzchni działki w terenach mieszkaniowej zabudowy wolnostojącej i 5 % dla zabudowy szeregowej i 10 % w terenach o funkcji usługowej i 10% produkcyjno-usługowej.

- wpływ na cele i przedmiot obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000

obszar planu znajduje się poza obszarami chronionymi w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody. Najbliżej znajdującym się obszarem prawnie chronionym jest Bolimowski Park Krajobrazowy i Bolimowsko-Radziejowski Obszar Chronionego Krajobrazu z doliną Środkowej Rawki, które znajdują się w odległości ok. 2,7 km od północnej granicy obszaru opracowania. Pozostałe obszary prawnie chronione, o których mowa poniżej, się znajdują się w większych odległościach i tak:

- Obszar Natura 2000 pn. „Dolina Rawki” wchodzący w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej i rezerwat przyrody pn. „Rawka” znajdują się w odległości ok. 3,7 km w linii prostej od północno-wschodniej granicy obszaru opracowania,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy pn. „Zwierzyniec Królewski” znajdują się w odległości ok. 3,2 km w linii prostej od zachodniej granicy obszaru opracowania,

Prognozuję, iż przewidywane oddziaływania wynikające z realizacji ustaleń planu, nie będą mieć wpływu na Obszar Natura 2000 i pozostałe obszary chronione, w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody. Ustalenia planu nie przyczynią się również do pogorszenia stanu siedlisk gatunków roślin i zwierząt dla ochrony, których wyznaczono te obszary.

- wpływ na obszar ochrony uzdrowiskowej Skierniewice – Maków

w ustaleniach projektu planu respektuje się zasady gospodarowania (w tym, ograniczenia w zagospodarowaniu) zapisane w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach

i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych dla strefy „C” ochrony uzdrowiskowej. Znaczący fragment obszar planu położony jest w strefie „C” obszaru ochrony uzdrowiskowej Skierniewice – Maków.

- wpływ na zabytki i dobra materialne

ustalenia planu nie niosą za sobą zagrożeń dla sfery dóbr materialnych zgromadzonych na analizowanym obszarze.

- wpływ na warunki i jakość życia mieszkańców

realizacja programu zabudowy zapisanego w projekcie planu nie spowoduje istotnego pogorszenia jakości powietrza na analizowanym obszarze i tym samym, nie będzie miała negatywnego wpływu na ten stan w mieście. Ponieważ projektowana zabudowa to przede wszystkim zabudowa mieszkaniowa, usługowa i usługowo-produkcyjna, a na obszarze planu dostępna jest sieć gazowa, mało prawdopodobne jest że powstaną tutaj duże kotłownie lokalne, których praca stanowiłaby dodatkowe, liczące się, źródła tzw. niskiej emisji zanieczyszczeń energetycznych, pochodzącej ze spalania paliw dla celów grzewczych. Dla zamierzonej budowy obiektów kubaturowych przewiduje się zaopatrzenie w ciepło w oparciu o indywidualne lub zbiorcze źródła ciepła z preferowanym wykorzystaniem niskoemisyjnych paliw wytwarzających energię ciepłą z energii elektrycznej, gazu ziemnego, lekkiego oleju opałowego, energii termalnej oraz odnawialnych paliw i nośników energii o mocy do 40 kW, a także innych źródeł spełniających standardy energetyczno-ekologiczne,

Na obszarze planu należy liczyć się z niewielkim wzrostem emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw w silnikach pojazdów samochodowych oraz ze wzrostem emisji hałasu komunikacyjnego. Wiązać się to będzie z powstaniem zespołu budynków mieszkalnych, usług i produkcji a w konsekwencji - nasilenia ruchu kołowego i powstania większych zgrupowań miejsc postojowych, a dalej idąc - okresowego pogorszenia warunków aerosanitarnych i klimatu akustycznego wokół budynków. Nie będą to jednak obciążenia o wymiarze ponadlokalnym i nie powinny skutkować przekroczeniem dopuszczalnych poziomów hałasu określonym w przepisach prawa.

Dopuszczalne poziomy hałasu w obszarach zabudowy (zróżnicowane w zależności od rodzaju zabudowy i źródeł emisji) określają aktualnie przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz.826, z późn.zm.).

W planie nie przewiduje się budowy ulic o charakterze ponadlokalnym, tj. ulic które generowałyby ruch zewnętrzny, nie związany z dostępnością zabudowy w obszarze opracowania. Planowane ulice wewnętrzne o charakterze dojazdowym obsługiwać będzie tereny z „nową” zabudową o charakterze mieszkaniowym i mieszkaniowo-usługowym.

- zagrożenie promieniowaniem elektromagnetycznym

na obszarze objętym planem, w jego centralnej części, przebiega linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV. Uznaje się, że tego rodzaju obiekt stanowi źródło emisji promieniowania elektromagnetycznego mogącego mieć negatywny wpływ na zdrowie ludzi. O dopuszczalnych poziomach pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobach sprawdzania dotrzymania tych poziomów natężenie pola elektrycznego w terenach zabudowy mieszkaniowej mowa w rozdziale 12.3. niniejszego opracowania. Wobec braku szczegółowego rozpoznania emisji promieniowania w/wym. linii, przyjmuje się w projekcie planu wskaźnikowe (zalecane przez zarządcę sieci) strefy bezpieczeństwa dla lokalizacji obiektów przeznaczonych na pobyt ludzi. W planie ustanawia się nieprzekraczalną linię zabudowy dla budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej odległą o 17,5 m od osi linii 110 kV. Należy uznać, że jest to warunek wystarczający dla wyeliminowania zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.

Przebiegające na obszarze planu napowietrzne sieci elektroenergetyczne 15kV nie zalicza się do obiektów, które byłyby liczącymi się źródłami emisji promieniowania elektromagnetycznego.

W projekcie planu nie wyklucza się wykonania nowych obiektów stanowiących źródła emisji promieniowania elektromagnetycznego, jakimi są obiekty infrastruktury technicznej z zakresy telekomunikacji i elektroenergetyki. Prawdopodobnie niezbędna będzie budowa stacji transformatorowej ze średniego na niskie napięcie dla obsługi nowej zabudowy. Plan określa pewne ramy dla lokalizacji w/wym. obiektów, nie przesądzając o szczegółowych miejscach lokalizacji. W myśl ustaleń planu, zasadą jaka będzie obowiązywać przy sytuowaniu wszelkich sieci i urządzeń infrastruktury technicznej (w tym, telekomunikacyjnej i elektroenergetycznej) jest zasada, by taka lokalizacja nie eliminowała możliwości realizacji przeznaczenia terenu na warunkach tego planu i na warunkach wynikających z przepisów odrębnych. W przepisach odrębnych wymaga się, by sieci i urządzenia telekomunikacyjne i elektroenergetyczne realizowane były z zachowaniem właściwych stref bezpieczeństwa.

- wytwarzanie odpadów

realizacja programu zabudowy przyzwołonego w projekcie planu będzie skutkować wzrostem ilości wytwarzanych odpadów, głównie odpadów komunalnych. Są to odpady o najniższym stopniu uciążliwości, którymi gospodarowanie nie przedstawia większych problemów. Warunkiem utrzymania czystości środowiska przy dużej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych w zabudowie zlokalizowanej na obszarze planu będzie ich właściwe gromadzenie do czasu ich odbioru, w terminach i w sposób zorganizowany przez Miasto. Ustawowa powszechność prowadzenia zbiórki tego rodzaju odpadów daje gwarancje właściwego gospodarowania odpadami, zapobiegając zagrożeniu zanieczyszczeniem środowiska.

Trudno obecnie przewidzieć rodzaj odpadów z terenu produkcyjno-usługowego. W celu minimalizowania uciążliwości związanych z ich wytwarzaniem i gromadzeniem w projekcie planu ustalono, iż usuwanie odpadów ma się odbywać na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

- przewidywane możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko

nie przewiduje się by ustalenia projektu planu w jakimkolwiek stopniu skutkowały transgranicznym oddziaływaniem na środowisko.

Przewidywane skutki oddziaływania ustaleń projektu planu na środowisko i jego prawidłowe funkcjonowanie są zróżnicowane, co do charakteru zmian, trwałości przekształceń, natężenia zachodzących zmian, częstotliwości zmian i ich zasięgu przestrzennego. Spodziewane przeobrażenia w środowisku w związku z wprowadzeniem ustaleń planu miejscowego będą prawdopodobnie niewielkie, bez znaczącego negatywnego oddziaływania na ogólny stan środowiska obszaru opracowania i terenów przyległych.

Wśród oddziaływań na środowisko w kontekście ustaleń projektu planu przeanalizowane zostały następujące znaczące oddziaływania:

1. Charakter zmian:

- pozytywne,
- negatywne,
- bez większego znaczenia

2. Pod względem bezpośredniości:

- bezpośrednie,
- pośrednie (w sensie dalsze),
- wtórne (w rozumieniu pochodne, występujące jako skutek w późniejszym okresie),

3. Pod względem okresu trwania

- chwilowe (ograniczonym do maksimum 1 doby),
- krótkoterminowe (do 1 roku),
- długoterminowe (kilkudziesięcioletnim np. powyżej 50 lat),

4. Pod względem częstotliwości:

- stałe,

- zmienne,
 - epizodyczne
5. Pod względem trwałości przekształceń:
- o skutkach odwracalnych,
 - o skutkach nieodwracalnych
6. Intensywność przekształceń;
- znaczne,
 - nieznaczne,
 - obojętne,
 - skumulowane (nakładające się oddziaływanie pochodzące z różnych źródeł)
7. Zasięg przestrzenny oddziaływania:
- lokalnie, (miejscowe),
 - w terenach przyległych.

Brak definicji tych pojęć w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz w ustawie Prawo ochrony środowiska powodują, że ocena w dużej mierze jest subiektywna.

Dla przedsięwzięć, przewidzianych w projekcie planu bezpośrednie oddziaływanie na środowisko nie będzie ograniczone do najbliższego sąsiedztwa. Przed określeniem konkretnych lokalizacji inwestycji możliwe jest tylko wskazanie kluczowych czynników, które będą lub potencjalnie mogą wpływać na zmiany stanu środowiska.

Ewentualne uciążliwości ograniczane są poprzez ustalenia ujęte w projekcie planu. W związku z tym ważna jest jego realizacja w zakresie systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzenia ścieków bytowych, komunalnych i wód opadowych, systemów i sposobów ogrzewania, segregowania odpadów stałych w miejscach ich powstawania, zachowania parametrów zabudowy, odpowiednich wskaźników terenów biologicznie czynnych, rozwoju zieleni.

Tabela 3. Ogólna ocena potencjalnych skutków wpływu realizacji ustaleń projektu planu na środowisko i jakość życia i zdrowia ludzi

KOMPONENTY ŚRODOWISKA OBJĘTE PROGNOZĄ	RODZAJ ODDZIAŁYWAŃ						
	Charakter zmian	Pod względem bezpośredniości	Okres trwania	Częstotliwości	Trwałość przekształceń	Intensywność przekształceń	Zasięg oddziaływania
Gleby i powierzchnia terenu	negatywne	bezpośrednie	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	znaczna	lokalnie
Zwierzęta	<u>negatywne</u> w terenach dotychczas wolnych od zabudowy, w pozostałych <u>bez większego znaczenia</u>	bezpośrednie	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	nieznaczne,	lokalnie
Rośliny	<u>negatywne</u> w terenach dotychczas wolnych od zabudowy, w pozostałych <u>bez większego znaczenia</u>	bezpośrednie	krótkoterminowe	zmienne	odwracalne	nieznaczne,	lokalnie

Różnorodność biologiczna	<u>negatywne</u> w terenach dotychczas wolnych od zabudowy, w pozostałych <u>bez większego znaczenia</u>	wtórne	długoterminowe	zmienne	odwracalne	nieznaczące,	lokalnie
Krajobraz	bez większego znaczenia	bezpośrednie	długoterminowe	stałe	odwracalne	nieznaczące	lokalnie
Wody	bez większego znaczenia	pośrednie	krótkoterminowe	epizodyczne	nieodwracalne	nieznaczące	lokalnie i w terenach przyległych
Klimat lokalny (mikroklimat)	bez większego znaczenia	wtórne	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	nieznaczące	lokalnie i w terenach przyległych
Powietrze atmosferyczne	negatywne	bezpośrednie	długoterminowe	zmienne	odwracalne	nieznaczące	lokalnie
Klimat akustyczny (emisja hałasu)	negatywne	bezpośrednie	krótkoterminowe o zmiennym dobowym natężeniu, związane z pracą maszyn i urządzeń budowlanych	zmienne	odwracalne	nieznaczące	lokalnie
Środowisko życia człowieka	<u>bez większego znaczenia</u> jedynie na skutek prowadzenia prac	bezpośrednie	krótkoterminowe	zmienne	odwracalne	nieznaczące,	miejscowe

	budowlanych należy spodziewać się zwiększonej emisji hałasu, której źródłem będą pracujące maszyny i urządzenia oraz zwiększonej emisji pyłowych, generowanych podczas prowadzenia prac ziemnych						
--	--	--	--	--	--	--	--

Oddziaływania, będące skutkiem realizacji ustaleń planu będą występowały głównie w fazie realizacji poszczególnych obiektów budowlanych, ich eksploatacji i ewentualnej likwidacji, a ich oddziaływanie, rodzaj i natężenie będzie zróżnicowane.

V. Potencjalne zmiany w środowisku przy dotychczasowym użytkowaniu

W granicach obszaru opracowania i w najbliższym sąsiedztwie elementy środowiska takie jak: zbiorowiska roślinności naturalnej, gleby, powietrze, środowisko wodno-gruntowe należą do przekształconych. Nie mniej jednak, pomimo tych przekształceń stanowią one zasadniczy element środowiska życia mieszkańców i użytkowników obszaru opracowania jak i jego otoczenia. Realizacja ustaleń planu ma prowadzić, jeśli nie do poprawy, to przynajmniej do nie pogarszania ich stanu. Służyć temu mają ustalenia projektu planu określające zasady gospodarowania w obrębie obszaru opracowania, zasady obsługi obszaru w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji oraz ustalenia dotyczące zachowania terenów przyrodniczo aktywnych.

Należy przypuszczać, iż przy braku zmiany planu parametry dotyczące bryły budynków w tym; wysokość obiektów, wygląd dachów pozostałyby nie zmienione. Zmiana planu umożliwi natomiast, taką realizację budynków, aby „nowe” obiekty były w pełni spójne z otoczeniem, a mieszkańcom żyło się wygodniej. Istniejące zainwestowanie nie jest związane z negatywnym oddziaływaniem na środowisko.

W przypadku nie podejmowania działań inwestycyjnych stan środowiska nie uległby istotnym negatywnym przekształceniom.

Rozpatrując potencjalne zmiany środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń projektu planu miejscowego można również założyć wariant, w którym nie zostaną podjęte nowe inwestycje. Przy takim założeniu, presja na środowisko będzie mniejsza wyłącznie w zakresie intensywności i parametrów zabudowy. Pełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz lokalizacja obszaru opracowania w części zurbanizowanej miasta nie uzasadniają zaniechania inwestowania na tym obszarze.

VI. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, krajowym i lokalnym, istotne z punktu widzenia projektowanego planu oraz sposoby, w jakich zostały one uwzględnione podczas opracowywania projektu planu

Ze względu na przynależność Polski do Unii Europejskiej, Polska zobowiązana jest do przestrzegania prawa Unii oraz brania udziału w działaniach zapobiegawczych i regulujących w zakresie ochrony środowiska, wynikające z dokumentów rangi międzynarodowej.

Dokumentem nadrzędnym jest „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej” (Strategia z Göteborga), w której wśród siedmiu kluczowych wyzwań w sferze polityki gospodarczej, ekologicznej i społecznej znalazły się m.in.:

- ograniczanie zmian klimatu oraz promowanie czystszej energii,
- zapewnienie, by systemy transportowe odpowiadały wymogom ochrony środowiska oraz spełniały gospodarcze i społeczne potrzeby społeczeństwa,
- promowanie wysokiej jakości zdrowia publicznego,
- aktywne promowanie zrównoważonego rozwoju.

Do dokumentów rangi międzynarodowej ujmujących cele ochrony środowiska należą:

- 1) Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z dnia 9 maja 1992r. (Dz. U z 1996r. Nr 53, poz. 238) wprowadzająca zapisy mające na celu ograniczanie antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych;
- 2) Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997r. (Dz. U. z 2005r. Nr 203 poz. 1684) ustalająca redukcję emisji poprzez propagowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz stosowania zaawansowanych i innowacyjnych technologii przyjaznych dla środowiska;
- 3) Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Arhus dnia 25 czerwca 1998r. (Dz. U. z 2003r. Nr 78 poz. 706),

której podstawowym celem jest ochrona prawa każdej osoby do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia;

- 4) Dyrektywa Rady z dnia 27 września 1996r. w sprawie oceny i zarządzania jakości otaczającego powietrza (96/62/WE), która jako główny cel wyznacza utrzymanie jakości powietrza tam, gdzie jest ona dobra oraz jej poprawę w przypadkach pozostałych;
- 5) Dyrektywa Rady z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków (79/409/EWG), Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (92/43/EWG) oraz Konwencja Brneńska o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych z 1979r., ratyfikowana 31 stycznia 1996r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 58, poz. 264), których głównym celem jest wspieranie zachowania różnorodności biologicznej przy uwzględnieniu wymagań gospodarczych, społecznych, kulturowych i regionalnych.

Na poziomie krajowym, strategiczne cele ochrony środowiska, oparte o prawo międzynarodowe, zawarte są w dokumentach rządowych takich jak: „II Polityka Ekologiczna Państwa, uaktualniona Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”, dokument sporządzony na zlecenie Ministerstwa Środowiska. W dokumencie tym określono potrzebę regulowania w aktach planowania przestrzennego niższych szczebli zagadnień dotyczących m.in.:

- Obszarów o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń środowiska lub natężeniach innego rodzaju uciążliwości,
- Terenów zdegradowanych i zdewastowanych, wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,
- potrzeb w zakresie rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska, w szczególności infrastruktury do zagospodarowania ścieków i odpadów,
- kształtowania granicy i proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i przeznaczonymi pod inwestycje oraz terenami otwartymi (zwłaszcza w kontekście zieleni miejskiej i innych terenów otwartych na obszarach zurbanizowanych).

Celami realizacyjnymi „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” jest:

- działania na rzecz realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej.

Ponadto od 2007 r., istnieje „Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej” oraz Program działań na lata 2007-2013. Wszystkie te dokumenty są oparte na przepisach wspólnotowych i przyjętych przez Polskę konwencjach międzynarodowych.

„Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej” ustala wiodącą zasadę polityki ekologicznej państwa tj. zasadę zrównoważonego rozwoju ustanowionej w Rio de Janeiro w 1992r. Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystanie z nich przez obecne i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym.

Cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i ogólnokrajowym stanowią z kolei podstawę konstruowania celi szczegółowych na szczeblu krajowym – regionalnym i lokalnym. Postulaty zawarte w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego” (aktualizacja z września 2010 r.) przyjętego przez Sejmik

Województwa Łódzkiego uchwałą Nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 r., odnoszące się do potrzeb w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego koncentrują się na potrzebie poprawy stanu środowiska, poprzez podjęcie działań mających na celu:

- ochronę i wzrost różnorodności biologicznej,
- zwiększenie i wzbogacenie zasobów leśnych,
- ochronę powierzchni ziemi i gleb,
- zwiększenie zasobów wodnych i poprawę ich jakości,
- racjonalizację gospodarki odpadami,
- poprawę klimatu akustycznego,
- Poprawę, jakości powietrza,
- ograniczenie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenia „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Skierniewice - II edycja”, które określają politykę przestrzenną, w tym zasady zagospodarowania przestrzennego miasta równocześnie uwzględniają ustalenia określone w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego”.

W zakresie powiązań środowiskowych i kulturowych celem głównym, zapisanym w Planie Województwa, jest kształtowanie tożsamości regionalnej w oparciu o walory przyrodnicze, kulturowe i turystyczne regionu, a kierunkami działań są:

- Ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego,
- Zachowanie i ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego województwa.

Założenia zawarte w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Skierniewice – II edycja” tworzone były w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju.

Podstawowym celem polityki jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańcom, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych.

Cele szczegółowe polityki ekologicznej państwa ujęto w dwóch grupach:

- w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych,
- w zakresie, jakości środowiska.

Wśród nich, w kontekście zakresu ustaleń Studium wymienić należy: racjonalizację użytkowania wody, ochronę gleb, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, gospodarowanie odpadami, jakość wód, jakość powietrza, zmiany klimatu, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne, różnorodność biologiczną i krajobrazową.

„Program ochrony środowiska dla województwa łódzkiego 2012” definiuje cel nadrzędny oraz cele główne i cele uzupełniające.

Cel nadrzędny brzmi:

„Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa łódzkiego oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku”.

Cel główny: Ochrona i poprawa środowiska

- Priorytet I – Ochrona zasobów naturalnych,
- Priorytet II – Ochrona, jakości powietrza,
- Priorytet III – Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych oraz ochrona przed powodzią i suszą,
- Priorytet IV – Racjonalizacja gospodarka odpadami,
- Priorytet V – Oddziaływanie hałasu,
- Priorytet VI – Oddziaływanie pól elektromagnetycznych,
- Priorytet VII – Edukacja ekologiczna,
- Priorytet VIII – Poważne awarie.

Cele ochrony środowiska ustanowione w odniesieniu do obszaru Skierniewic zawarte zostały w dwóch podstawowych dokumentach określających potrzeby i zasady kształtowania środowiska przyrodniczego miasta: Program Ochrony Środowiska Miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 oraz w Strategii Rozwoju Miasta Skierniewice do roku 2020 - dokumentu przyjętego przez Radę Miasta Skierniewice uchwałą nr XI/76/11 z dnia 27 maja 2011 r. (stanowi aktualizację strategii Rozwoju Miasta Skierniewice na lata 2000-2015 uchwalonej przez Radę Miasta Skierniewice w czerwcu 2000 r.).

Program ochrony środowiska jest opracowaniem planistycznym, którego obowiązek opracowania wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska. Program ma na celu stworzenie efektywnych warunków niezbędnych do realizacji zadań związanych z ochroną środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. „Program Ochrony Środowiska Miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” zawiera charakterystykę miasta wraz z opisem uwarunkowań fizyczno-geograficznych oraz społeczno-gospodarczych. Sporządzono także ocenę stanu środowiska na terenie miasta z uwzględnieniem dziesięciu następujących obszarów przyszłej interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze, zagrożenia poważnymi awariami. Przedstawiono również wpływ obecnego stanu środowiska na życie gospodarcze i społeczne oraz na decyzje polityczne, a także prognozę stanu środowiska na lata obowiązywania Programu Ochrony Środowiska. Dla każdego z powyższych obszarów interwencji przeprowadzono analizę SWOT, na podstawie której określono najważniejsze problemy miasta.

„Strategia Rozwoju Miasta Skierniewice do roku 2020” jest głównym instrumentem realizacji celów rozwojowych Miasta w perspektywie do 2020 roku. Dokument dotyczy problematyki rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Skierniewice. Podstawowym jego celem jest przedstawienie propozycji celu oraz głównych działań, których realizacja w okresie 2016-2020 r. przyczyni się do wzrostu pozycji konkurencyjnej Miasta na mapie regionu i kraju oraz podniesienia poziomu atrakcyjności i jakości życia w Skierniewicach.

Ważnymi dokumentami, mającymi wpływ na ochronę środowiska przyrodniczego na szczeblu samorządowym są lokalne plany rozwoju, inwentaryzacje przyrodnicze, programy gospodarki odpadami, opracowania ekofizjograficzne i inne.

Gros wskazań pochodzących z powyższych dokumentów znalazła odzwierciedlenie w ustaleniach i regulacjach zawartych w projekcie planu miejscowego. Postulat konieczności ograniczenia zmian klimatu i promowania czystej energii znalazł odzwierciedlenie w ustaleniach projektu planu odnoszących się do zasad zaopatrzenia w ciepło. Projekt planu ustala nakaz stosowania do celów grzewczych, bezemisyjnych lub niskoemisyjnych źródeł ciepła, spełniających wymagania standardów jakości powietrza. Projekt planu, mając na uwadze potrzebę promowania wysokiej jakości zdrowia publicznego, w tym zapewnienia odpowiednich warunków akustycznych. Z przepisów art. 113 ust.2 pkt. 1 i art. 114 ustawy „Prawa ochrony środowiska” wynika potrzeba określenia w planie miejscowym terenu, który podlega ochronie akustycznej. Są nimi wyznaczone w planie tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz mieszkaniowo-usługowej. Tereny te zostały zaliczone do rodzaju terenów o dopuszczalnych poziomach hałasu w środowisku.

Dla obszaru opracowania ustalono również potrzeby w zakresie korzystania z infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska. W tym zasady odprowadzania ścieków i postępowania z wytworzonymi odpadami.

Kształtowaniu odpowiednich proporcji pomiędzy powierzchnią pod zabudowę, a terenami przyrodniczo aktywnymi służą zapisy określające procentowo minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej oraz maksymalny wskaźnik zabudowy.

VII. Ocena rozwiązań mających na celu zapobieganie ograniczeniu lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogące być rezultatem realizacji planu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz na integralność tego obszaru

Ustalenia projektu planu miejscowego są wynikiem kompromisu pomiędzy wymogami ochrony środowiska i życia człowieka, a koniecznością rozwoju urbanistycznego i ekonomicznego miasta. Przyjęte w planie rozwiązania dotyczące sposobu zagospodarowania i zainwestowania terenów, służące ograniczeniu negatywnych oddziaływań na środowisko pozwalają na stwierdzenie, że w zakresie polityki przestrzennej i kierunków rozwoju nie naruszają one ustaleń „Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Skierniewice – II edycja”.

Ustalenia planu nie ingerują w tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Obszary opracowania znajdują się poza obszarami Natura 2000. Najbliżej usytuowanym obiektem w mieście jest obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 pn. „Dolina Rawki” o kodzie PLH 100015. Jest to specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO), które określone są na podstawie Dyrektywy Siedliskowej dla ochrony typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt.

Zapisane w projekcie planu ustalenia dotyczące przeznaczenia terenów, określenia intensywności zabudowy i zagospodarowania tych terenów, a także określenia zasad i warunków podejmowania inwestycji budowlanych – winny zapewnić utrzymanie równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia w obszarze objętym planem, jak też w obszarach przyległych. Ewentualny negatywny wpływ ustaleń planu na środowisko wynikał będzie z wprowadzenia nowej zabudowy na tereny dotychczas niezabudowane, będące gruntami rolnymi. Skala przekształceń w środowisku na tych terenach nie będzie odbiegać od typowej dla przypadków podejmowania rozbudowy zainwestowania miejskiego na przyległych obszarach. Brak jest możliwości całkowitego wyeliminowania negatywnych dla środowiska skutków urbanizacji.

Projekt planu w swojej treści zawiera rozwiązania i szczegółowe ustalenia odnoszące się wprost do zagospodarowania wyodrębnionych terenów, a których celem jest minimalizacja niekorzystnego wpływu na środowisko planowanej zabudowy oraz innych form zagospodarowania terenu. Podstawowe ustalenia projektu planu w tym zakresie zostały przedstawione i ocenione we wcześniejszych rozdziałach niniejszego opracowania. Projekt planu zawiera: szczegółowe zdefiniowanie dopuszczalnych funkcji zabudowy i zagospodarowania terenu, ograniczenia dla miejsca sytuowania nowych budynków, ustalenie minimalnej powierzchni działki budowlanej, maksymalnego wskaźnika zabudowy działki, minimalnego i maksymalnego wskaźnika intensywności zabudowy, minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, maksymalnej wysokości budynków. Powyższe parametry zabudowy i wskaźniki odnoszące się do sposobu zagospodarowania działek budowlanych są różne dla poszczególnych terenów zabudowy, zależnie od rodzaju dopuszczonej zabudowy oraz uwarunkowań wynikających z dotychczasowego zainwestowania i sposobu użytkowania terenów. Należy oceniać, że zachowanie ich wartości granicznych pozwoli utrzymać równowagę środowiskową na obszarze planu, i tym samym, w obszarach doń przyległych. Projekt planu normuje również kwestie obsługi zabudowy w zakresie infrastruktury technicznej. Część tych mediów ma bezpośrednie odniesienie do ochrony środowiska przed emisją zanieczyszczeń powstających z użytkowania zabudowy (zanieczyszczeń do powietrza, ścieków, odpadów).

Powyższe unormowania mające na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania planowanej zabudowy będą wspomagane rozwiązaniami, które mogą być sformułowane dopiero na etapie przygotowania inwestycji, w zgodzie z zapisami w planie oraz przepisami powszechnie obowiązującym. W ramach przygotowania projektów

inwestycyjnych będą musiały się znaleźć, między innymi, rozwiązania dla spełnienia poniższych rozstrzygnięć planu:

- obowiązek odprowadzenia ścieków bytowych do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej,
- odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do miejskiej sieci kanalizacji deszczowej, rowów odwadniających, a w przypadku braku do ziemi, przy zachowaniu przepisów odrębnych,
- zakaz likwidacji rowów, z dopuszczeniem ich przykrycia i skanalizowania,
- nakaz stosowania w terenach PU rozwiązań umożliwiających retencjonowanie nadmiaru wód opadowych i roztopowych, spływających z powierzchni szczelnych dachów, ulic i placów, przed ich odprowadzeniem do miejskiej sieci kanalizacji deszczowej lub ogólnospławnej,
- obowiązek usuwania odpadów na zasadach określonych w przepisach odrębnych, w oparciu o niezbędne urządzenia służące gromadzeniu odpadów w celu ich przygotowania do transportu do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania,
- obowiązek stosowaniu pro-ekologicznych źródeł ciepła,
- zakwalifikowaniu terenów o przeznaczeniu opisanym symbolami „MN” i „MN,U” do rodzaju terenów o dopuszczalnych poziomach hałasu w środowisku, o których mowa w przepisach prawa ochrony środowiska - jako odpowiednio - „terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną” i „terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową”.

Ustalenia planu zawierają rozwiązania korzystne dla środowiska, dlatego prognoza nie prezentuje rozwiązań alternatywnych do proponowanych w ustaleniach planu uznając, że zaproponowane ustalenia są najkorzystniejsze dla środowiska w kontekście istniejących uwarunkowań i kierunków rozwoju Skierniewic.

Rozwiązania przyjęte w projekcie planu miejscowego są warunkami ograniczającymi dowolność realizacji zagospodarowania w przestrzeni. Z racji swej funkcji plan jest wyłącznie przepisem prawa uzupełniającym przepisy zawarte w ustawach i rozporządzeniach wykonawczych.

VIII. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień planu miejscowego oraz częstotliwość jej przeprowadzania

Obowiązek dokonywania okresowej oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, a przy tym także analizy realizacji planów miejscowych, nakłada na Prezydenta Miasta ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W art. 32 tej ustawy stanowi się, że Prezydent Miasta co najmniej raz w okresie kadencji musi wyniki tej oceny przedstawić Radzie Miasta. Jednocześnie posiada prawo występowania do Rady z wnioskami o sporządzenie lub zmianę miejscowych planów, w przypadku gdy wyniki ocen i analiz indywidualnych wniosków, postulatów, uzasadniają jego zdaniem, podjęcie takiej zmiany.

Rada Miasta Skierniewice zachowuje możliwość dokonania zmian w treści planu przedmiotowego obszaru w przypadkach gdy ocena skutków realizacji tego planu będzie negatywna.

IX. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych ustaleniami planu. Ma ona na celu wykazać, czy przyjęte w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego rozwiązania, niezbędne dla zapobiegania powstawania zagrożeń środowiska, spełniają swoją rolę oraz w jakim stopniu warunki realizacji ustaleń planu mogą oddziaływać na środowisko. Zgodnie z zapisami ustawowymi rolą prognozy nie jest ocena przyjętych

w planie rozwiązań planistycznych, a sprawdzenie czy w przyjętych rozwiązaniach zabezpieczony został, we właściwy sposób, interes środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Ponadto prognoza ma za zadanie określić wpływ i zakres potencjalnych zmian na warunki życia człowieka, jakie mogą nastąpić w wyniku ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz przedstawić rozwiązania eliminujące lub ograniczające negatywny wpływ na środowisko, spowodowany realizacją ustaleń zawartych w projekcie planu.

Prognoza jest dokumentem sporządzonym obowiązkowo dla projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko dotyczy projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego we wschodniej części miasta.

Obszaru projektu planu obejmuje: Rodzinny ogród działkowy zlokalizowany przy ulicy Miedniewickiej (obszar bez planu), teren osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, grunty rolne znajdujące się w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej oraz doświadczalne tereny rolno-sadownicze znajdujące się w sąsiedztwie ulic: Mazowieckiej, Miłej i Sadowej. Są one w użytkowaniu Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach.

Obszar projektu planu położony jest poza obszarami przyrodniczo cennymi, objętymi prawną ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

Poddany jest rygorom ochrony wynikającym z położenia w strefie „C” ochrony uzdrowiskowej Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Skierniewice – Maków, na podstawie przepisów ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach, obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych.

Uwarunkowania przyrodnicze oraz dotychczasowy stan zagospodarowania obszaru objętego projektem planu i najbliższego otoczenia, wskazują że nie występują zagrożenia dla funkcjonowania środowiska tego rejonu w stopniu, który wymagałby podjęcie działań naprawczych oraz wprowadzenia szczególnych ograniczeń w sposobie użytkowania nieruchomości. Dotychczasowe zagospodarowanie obszaru planu nie generuje zagrożeń dla utrzymania walorów środowiskowych Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Skierniewice – Maków. Obszar planu położony jest stosunkowo odległe od obszarów poddanych prawnej ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody (tj. Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i Bolimowsko-Radziejowickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Zwierzyniec Królewski”, obszaru sieci Natura 2000 „Dolina Rawki”, rezerwatu przyrody rzeki Rawki). Sposób wykorzystania obszaru planu nie umniejsza walorów przyrodniczych w/wym. obszarów chronionych.

Aktualnie w obszarze opracowania obowiązują dwa plany miejscowe. Opracowanie nowego planu miejscowego zostało podjęte w celu wyznaczenie terenów dla zabudowy produkcyjno-usługowej w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej, które dotychczas stanowiły użytki rolne oraz w celu usankcjonowanie lokalizacji Rodzinnego Ogrodu Działkowego przy ulicy Miedniewickiej, co wg działkowców zagwarantuje im rozwój działalności. Dotychczas teren ww. ogrodu nie posiadał planu miejscowego. W obydwu przypadkach o zmianę ustaleń planu wnioskowali właściciele poszczególnych działek oraz działkowcy.

Objęcie projektem planu miejscowego terenu osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zlokalizowanego przy ulicy Mazowieckiej wynika z potrzeby ustalenia linii rozgraniczających dla poszczególnych terenów, głównie dla ulic w związku z budową i rozbudową infrastruktury technicznej dla osiedla.

W projekcie planu ustalono szczegółowe zasady i standardy zagospodarowywania oraz zabudowy wyodrębnionych terenów różnicując je w zależności od przeznaczenia terenu, charakteru i formy istniejącej zabudowy, uwarunkowań środowiska przyrodniczego. Do najistotniejszych należą:

- ograniczenie intensywności zabudowy poprzez wskazanie maksymalnego wskaźnika zabudowy działki, minimalnej i maksymalnej intensywności zabudowy, minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, minimalnej wielkości działki budowlanej,

- ustalenie nieprzekraczalnych linii zabudowy od ulic i rowu melioracyjnego,
- ustalenie maksymalnej wysokości budynków (wyznaczono strefę obniżonej wysokości zabudowy),
- ustalenie zasad zaopatrzenia zabudowy w media i zasad wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną.

W projekcie planu, określone dla części zainwestowanej obszaru planu - przeznaczenie terenów, dopuszczalny sposób użytkowania, graniczne parametry dla kształtowania gabarytów budynków, formy budynków, intensywności zabudowy – uwzględniają i odpowiadają niemal w pełni, istniejącej w osiedlu zabudowie. Nie przewiduje się, by na terenie osiedla mieszkaniowego zwiększyła się istotnie intensywność zabudowy. W ustaleniach projektu planu dla terenów dotychczas niezabudowanych, zawiera się większą swobodę w zakresie kształtowania gabarytów i formy budynków, intensywności zabudowy oraz umiejscowienia budynków. Należy przewidywać, że zabudowa na w/wym. nowych terenach będzie realizowana w długim okresie czasu.

Niniejsza prognoza wykazała, iż potencjalne negatywne skutki środowiskowe wywołane realizacją ustaleń projektu planu nie powinny odbiegać od typowych dla przypadków podejmowania rozbudowy zainwestowania miejskiego na przygraniczne tereny, dotychczas wolne od zabudowy. Brak jest możliwości całkowitego wyeliminowania negatywnych dla środowiska skutków urbanizacji.

Efektom zwiększania się powierzchni utwardzonych i uszczelnionych w obrębie terenów zabudowy może być wzrost ilości ścieków, stanowiących zanieczyszczone wody opadowe lub roztopowe. Zwiększenie rozmiarów zabudowy może potencjalnie, zagrozić czystości środowiska wodno-gruntowego na obszarze planu.

Nieodwracalnym skutkiem realizacji zabudowy na obszarze projektu planu będzie zniszczenie naturalnych profili glebowych.

Wskutek realizacji nowej zabudowy może dojść do pogorszenia jakości powietrza na przedmiotowym obszarze i w obszarach przyległych, szczególnie w okresie realizacji zabudowy.

Na obszarze projektu planu nie występują cenne, naturalne zbiorowiska roślinności, jak też nie ma tutaj miejsc lęgowych i stałego bytowania cennych gatunków zwierząt dziko żyjących. Nie mniej jednak teren użytków rolnych (w tym ugorowanych) przewidziany do lokalizacji zabudowy mieszkaniowo-usługowej czy produkcyjno-usługowej stanowi miejsca lęgowe i miejsca bytowania dla wielu gatunków zwierząt. Usunięcie tej roślinności w celu przygotowania terenu pod zabudowę spowoduje znaczne straty w środowisku przyrodniczym nie tylko tego terenu, ale i obszarów w sąsiedztwie.

Niewątpliwie ustalenia planu będą miały znaczący wpływ na warunki bytowania fauny towarzyszącej obszarom zurbanizowanym. Powstanie nowych obiektów budowlanych i ogrodzeń utrudni dotychczasową migrację wielu gatunkom zwierząt. Należy spodziewać się, że liczebność gatunków czy wielkość populacji ulegną zmianie.

Zwiększenie skali zabudowy w granicach obszaru objętego projektem planu przyniesie zmiany w krajobrazie miasta. Warunki określone w projekcie planu dla realizacji nowej zabudowy winny zapobiec dysharmonii w przestrzeni.

W ustaleniach projektu planu respektuje się zasady gospodarowania (w tym, ograniczenia w zagospodarowaniu) zapisane w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych dla strefy „C” ochrony uzdrowiskowej.

Nie należy prognozować, że znajdujące się poza obszarem planu tereny przyrodniczo cenne i prawnie chronione zostaną poddane presji niekorzystnych czynników będących skutkiem realizacji planu. Odnosi się to również do obszaru sieci Natura 2000 „Doliny Rawki”.

Nie przewiduje się by ustalenia projektu planu w jakimkolwiek stopniu skutkowały transgranicznym oddziaływaniem na środowisko.

Ustalenia projektu planu winny zapewnić podstawowe ramy dla utrzymania środowiska życia mieszkańców osiedla na poziomie, co najmniej odpowiednim.

Ustalenia projektu planu miejscowego są warunkami ograniczającymi dowolność realizacji zagospodarowania w przestrzeni. Z racji swej funkcji plan jest wyłącznie przepisem prawa uzupełniającym przepisy zawarte w ustawach i rozporządzeniach wykonawczych.

Oddziaływanie na środowisko (nawet przy realizacji wszystkich zapisów planu) nie powinno zmieniać się na tyle silnie by konieczne było wprowadzenie nowych narzędzi i metod obserwacji środowiska).

XII. Wnioski końcowe

Przy spełnieniu wymagań wynikających z ustaleń planu oraz przepisów szczególnych dotyczących ochrony środowiska i ochrony przyrody, plan nie budzi obaw o spowodowanie zagrożenia dla środowiska naturalnego. Przyszłe zagospodarowanie nie wpłynie degradująco na środowisko, w szczególności na przyrodę, w tym na Obszar Natura 2000 „Dolinę Rawki” i pozostałe obszary objęte ochroną konserwatorską.

Ustalenia projektu miejscowego planu nie naruszają zasad i kierunków rozwoju przestrzennego przyjętych w Zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Skierniewic – II edycja (Uchwała Nr XXIII/42/2016 Rady Miasta Skierniewice z dnia 7 kwietnia 2016 r.).

Realizacja projektu planu miejscowego polegać będzie na zachowaniu dotychczasowej i uzupełnieniu struktury przestrzennej o zbliżonym charakterze. Przywilej zabudowy produkcyjno-usługowej otrzymały tereny rolnicze usytuowane w sąsiedztwie ulicy Unii Europejskiej.

W związku z powyższym można stwierdzić, iż realizacja ustaleń projektu planu nie stanowi istotnych zagrożeń dla środowiska naturalnego w skali ponadlokalnej. Przewidywane negatywne skutki w skali lokalnej opisane powyżej mieszczą się w formule strat nieuniknionych.

W świetle przedstawionej analizy ustaleń projektu planu oraz zawartych w powyższej prognozie uwag, projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru miasta Skierniewice, położonego przy ulicach: Mazowieckiej i Unii Europejskiej należy uznać za poprawny.

LITERATURA

- Kistowski M., Korwel-Lejkowska B. - Problemy metodyczne i proceduralne sporządzania prognoz oddziaływania na środowisko projektów planów zagospodarowania przestrzennego województw na tle dotychczasowych doświadczeń polskich,
- Kondracki J. - Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994,
- Czerwień M., Lewińska J. - Zieleń w mieście, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Kraków 2000,
- Atlas Rzeczypospolitej. Główny Geodeta Kraju 1993-1997 r.
- Falińska K. – Ekologia roślin. PWN, Warszawa 1997 r.
- Kozłowski S. – Przyrodnicze kryteria gospodarki przestrzennej. KUL Lublin 1997.
- Szafer W., Zarzycki K. – Szata roślinna Polski. PWN, W-wa, 1972,
- Rychling A., Solon J. – Ekologia krajobrazu. PWN 1998.,
- Pospolite rośliny środkowej Europy, PWRiL, Warszawa 1990,
- Materiały archiwalne. Plansza "Roślinność rzeczywista m. Skierniewice" Opracowanie: R. Olaczek, U. Warcholińska i K. Krzywański,
- Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA – praca zbiorowa pod redakcją A. Liro – Fundacja IUCN Poland Warszawa, 1999,
- Smogorzewski J. System terenów otwartych jako element konstrukcji miasta, Instytut Planowania Przestrzennego Politechniki Warszawskiej.

Dokumenty i inne dostępne opracowania:

- Uchwała Nr L/64/2018 Rady Miasta Skierniewice z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – fragment miasta Skierniewice położony przy ulicach: Mazowieckiej i Unii Europejskiej,
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe sporządzone dla obszaru położonego w rejonie ulic: Mazowieckiej i Unii Europejskiej,
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Skierniewice II edycja – Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXIII/42/2016 Rady Miasta Skierniewice z dnia 7 kwietnia 2016 r.,
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe sporządzone dla obszaru położonego w rejonie ulic: St. Rybickiego, M. Rataja, Mazowieckiej, Miedniewickiej, Unii Europejskiej i Miłej, MPU w Skierniewicach, 2008 r.
- Programem Ochrony Środowiska miasta Skierniewice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024,
- Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2015 r. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź, 2016,
- Koncepcja rozwoju terenów zieleni w Skierniewicach, MPU, 2007 r.
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, KZGW, Warszawa, 2011 r.,
- Program wodno-środowiskowy kraju, KZGW, Warszawa 2010 r.,
- Inne źródła:
 - aktualna mapa zasadnicza terenu objętego opracowaniem oraz terenów sąsiednich w skali 1: 1 000
 - wizje w terenie,
- Inne źródła:
 - <http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap/>,
 - <http://mjwp.gios.gov.pl/mapa/>
 - www.natura2000.mos.gov.pl
 - <http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/midas>

